

زنجیره په یامیک بو لاوان (۱)

نه ی لاو ...

بیروباوه ریکی راسته قینه

وه ریگره

پیداچونه وه ی
ماموستا عهدنان بارام

کۆکردنه وه و ئاماده کردنی
هیوا زیـره ک

له بگلا و کراره کلنر

www.ba8.org

✉ malpariba8@yahoo.com

☎ 07701517378

عیراقه - کوردستان - که لار

هه همیشه له گه لمان بن بو بهر هه هه نو هه

کتیبی ژماره ۱۵۷ له کتیبخانه ی مالپه ری به هه هه

* پېشه‌کی :

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ .

وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ [آل عمران].

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ؕ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ

بِهِ ؕ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ [سورة النساء].

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ [٧٠] يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [سورة الأحزاب].

أَمَّا بَعْدُ ...

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهُدَى هَدَى مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَسَلَّمَ) وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

براو خوشکی لاوو به‌رپه‌وشت و خاوهن بیروباوه‌ری راستم، لی‌ره‌دا وه‌کو به‌شی یه‌که‌می زنجیره باسه‌که‌مان به‌ناوی (زنجیره په‌یامیک بو لاوان)، سه‌ره‌تا باسی (بیرو باوه‌ری) تان بو ده‌که‌ین به‌هیوای ئه‌وه‌ی سه‌ره‌تا هم خوم و دواتر ئیوه‌ی به‌پیزیش سودی لی ببینن، ئه‌وه‌ش به‌ پشت به‌ستن به‌ئایه‌ته پیروزه‌کانی خودای گه‌وره و فهرمووده راسته‌کانی پیغه‌مبهری خودا (ﷺ) و ته و نمونه‌کانی هاوه‌له به‌پیزه‌کان ... هند . چونکه یه‌که‌م شت که‌مرؤف له‌سه‌ری هه‌لده‌سه‌نگیندریت ئه‌وه‌یه که تاجه‌ند هه‌لگری بیروباوه‌ریکی چاک و راسته‌قینه‌یه . وه یه‌که‌م شت که‌خودای گه‌وره‌ش لی‌مان داوا ده‌کات په‌رستنی خودایه به‌تاک و ته‌نھا ، وه‌کو له‌قورئانی پیروزدا ده‌فه‌رمویت : (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) (٤) . واته " من جنوکه‌و مرؤفم دروست نه‌کردووہ ئیلا بو ئه‌وه نه‌بیئت که به‌ته‌نھا من بپه‌رستن " .

بۆیه به‌ته‌نھا په‌رستنی خودای گه‌وره ئه‌رکی سه‌ره‌کی هه‌موو دروستکراویکی خودای گه‌وره‌یه ، جا چ

(٤) سورة الذاریات ، آیه ٥٦ .

مروؤف بىت ياخود جنۆكە ياخود دروستكراوهركانى دىكەي خوداى گەرورە. وە لەفەرمودەكەي پىنغەمبەرى خودا هاتووە ، كاتىك (معاذى كورپى جبل) دەنئىرىت بو (يەمەن) و پىيى دەفەرمويت : (إنك تأتي قوما من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله إلا الله)^(۵).

واتە " تۆ دەچىتە لای نەتەوہیەك كە خاوەن كتيبن واتە (جولەكەو گاورن) ، بۆیە يەكەم شت كە تۆ دەبىت بانگەوازی بو بکەي ئەوہیە كە (شایەتمان بلین) بەوتنى (لا إله إلا الله)، واتە يەكەم شت كە گرنگە بانگەوازی لە بو بکەي يەكتاپەرستى خوداى گەرورەه " . بۆیە نیازو نیەتى ئیমে بەپشتیوانى خوداى گەرورە ئەوہیە كە بىروباوهرىكى راست و پتەو كە (بىروباوهرى ئەهلى سوننەو جماعت)، لەدلى گەنج و لاوكانماندا بچىنين كە دوور بىت لەشیرك و خورافیات و شتى ئەفسانەیی، وە بەپشتیوانى خوداى گەرورە هەول بەدەین بەهەموو لایەك براو خوشكانى ئیماندار وا فیربکەین كە گرنگترین شت لەلای ئوممەتى ئىسلام و لەلای ئەهلى سوننەو جماعت ئەوہیە كە (يەكتاپەرست) بن و زۆر گرنگى بەدەن بە بىروباوهر .

هەرورەها لە درىژەي ئەم زنجیرەدا كە ئامادەم كردووہو زۆرىك لەبرایانى دىكە هاوکارمن ، لیرەوہ داوام لەو كەسانەيە كە دەیانەوى بابەت و نوسین بلاو بکەنەوہ لەچارچۆهەي ئەوہدا بىت كە زیاتر تیشك بخاتە سەر گەنج و لاوہكانى ئەم كوردستانە ، جا چ بو(كورپ) بىت ياخود بو (كچان) بىت، ئەوا هیچ كيشەيەك نیە دەتوانین لەچارچۆهەي ئەم زنجیرەيەدا بلاوى بکەینەوہ بەپشتیوانى خوداى گەرورە، چونكە برایانى خووشەويست خوشكانى ئیماندار پىنغەمبەرى خودا (ﷺ) فەرموویەتى :- (بلغوا عني ولو آية)^(۶). واتە " لەمنەوہ رايىگەيەنن گەر تەنھا ئايەتیکيش بىت " .

بۆیە داواكارین لەخوداى گەرورە بىروباوهرىكى راست و پتەومان پىي بىەخشىت و لەسەرى بىمىننەوہو بەوہوہ بمرین و لەكاتى زیندوو كردنەوہشماندا هەر بەو بىروباوهرەوہ هەستین ... ئامیین

ئامادەكار

مامۆستا هیوا زیرەك

كفرى (۲۸ ی پرەمەزانى ۱۴۳۱) كۆچى.

(۲۰۱۰-۹-۷) زابىنى.

^(۵) متفق عليه .

^(۶) متفق عليه .

تیبینی : نهم باسهی نیمه پیکهاتوو له (٣) بهشی سهرکی ، نهوانیش :

بهشی بهکهم : (ئیسلام چیه؟) (ئیمان چیه؟) (چاکه کاری چیه؟) ، (ئایا عیبادهت چیه؟ و جوره کانی چین؟) (مه رجه کانی وه رگرتنی عیبادهت چین؟) ، (ئایا تاغوت چیه؟) ، (وشه یه کتاپه رستی و به شه کانی ، مه رجه کانی ، سو ده کانی ، گرنگی یه که ی چیه؟) ، (هه لوه شینه ره وه کانی ئیسلام چین؟).

بهشی دووهم : زیانه کانی هاوه ل بریاردان چیه؟ ، شیرک چه ند جوره؟ شیرکی گه وره چی یه؟ شیرکی بچوک چی یه؟ جیاوازی چیه له نیوان شیرکی گه وره شیرکی بچوک؟

بهشی سیههم : نیشانه کانی لاوازی باوه ر چیه؟ هویه کانی لاوازی باوه ر چیه؟ چاره سه ره کانی لاوازی باوه ر کامانه ن؟

سهرهتا :

١ / ئایا کئی نیمه ی دروست کردوو ه؟

وه لام : نیمه خودای گه وره دروستی کردووین به به لگه ی ئایه ته کانی خودای گه وره و فه رموو ده دروسته کانی پیغه مبه ر (ﷺ) که باس له دروست بوونی مرؤقایه تی ده که ن.

٢ / بۆچی خودای گه وره دروستی کردووین؟

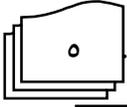
وه لام : خودای گه وره بۆ ئه وه دروستی کردووین که به تاک و ته نها ئه و بپه رستین و دوور بکه وینه وه له هه موو په رستراویکی تر ، وه کو له قورئانی پیروژدا ده فه رمویت ﴿مَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^(١) .
واته " من جنۆکه و ئاده میزادم دروست نه کردوو ه ته نها بۆ په رستنی من نه بیّت "

هه روه ها پیغه مبه ری خودا (ﷺ) پرسیا ری له (معان) کردو پیی فه رموو : ((یا معاذ أتدري ما حق الله على عباده؟ قلت : الله ورسوله أعلم قال : حقه أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئاً أتدري ما حق العباد على الله إذا فعلوا ذلك؟ قلت : الله ورسوله أعلم قال : حقهم عليه ألا يعذبهم))^(٢) . واته " ئه ی معان ئایا ده زانی مافی خودای گه وره چی یه له سه ر به نده کانی و مافی به نده ش چی یه له سه ر خودای گه وره ؟

ئه ویش وتی : خوداو پیغه مبه ره که ی ده زانن ، پیغه مبه ریش (ﷺ) پیی فه رموو مافی خودا له سه ر به نده کانی ئه وه یه که به ته نها بیپه رستن و شه ریک و هاوه لی له بۆ بریار نه دن ، وه ئه گه ر ئه وه یان ئه نجامدا ئه و ما فیان له سه ر خودای گه وره ئه وه یه که سزایان نه دات "

^(١) سورة الذاریات ، آیه ٥٦ .

^(٢) متفق علیه .

بہشی یہ کہم :

یہ کہم : نیسلام چی یہ ؟

سہرہ تا دہ بیٹ ئیمہ بزائین کہ ئو پایانہ چین کہ وا نیسلام لہ سہری بنیات نراوہ و کہسی ئیمانداریش لہ سہری ہلہ سہ نگیئدریت ، لیرہ دا بہ کورتی باسی ئو پایانہ دہ کہین کہ لہ فہرمودہ یہ کی راست و سہ حیددا ہاتووہ کہ لای زوربہی شارہ زایان فہرمودہ یہ کی مہ شہورو بہ ناوبانگہ ، ئویش پرسیارہ کانی (جبریل) ہ (ﷺ) کہ لہ پیغہ مبرہری خودای دہ کات (ﷺ) ئویش وہ لامی دہ داتہ وہ ، ئیمامی عومہر (ﷺ) دہ گپرتتہ وہ (بینما نحن جلوس عند رسول الله ﷺ) إذ طلع علينا رجل شديد بياض الثياب شديد سواد الشعر لا يرى عليه أثر السفر ولا يعرفه منا أحد حتى جلس إلى النبي ﷺ فأسند ركبتيه إلى ركبتيه ووضع كفيه على فخذيه فقال يا محمد أخبرني عن الإسلام فقال رسول الله ﷺ أن تشهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله وتقيم الصلاة وتؤتي الزكاة وتصوم رمضان وتحج البيت (۳) .

واتہ " ئیمہ لہ لای پیغہ مبرہری خودا (ﷺ) دانیشتبووین ، پیاوئیک دہر کہوت کہ جلو بہرگیکی زور سپی لہ بہردا بوو ، قزی سہری زور پش بوو ، ہیچ شوینہ واریکی سہ فہری پیوہ نہ بوو ، لہ گہل ئوہ شدا ہیچ کہ سیئک لہ ئیمہ ئوہی نہ دہناسیہ وہ ، تاکو دانیشتوو ہردوو ئو ئنوی لہ بہردہم ئو ئنوی پیغہ مبرہر (ﷺ) دا ناو دہستی خستہ سہر ئو ئنوی پیغہ مبرہر (ﷺ) و فہرموی : ئوی محمد نیسلام پی پابگہ یہ نہ ، و اتا نیسلام چی یہ ؟ پیغہ مبرہری خوداش (ﷺ) پیی فہرموو :- نیسلام بریتی یہ لہ شایہ تیدان بہ وہی ہیچ خودایہک نیہ شایہ نی پەرستن بیٹ جگہ لہ (الله) وہ (محمد) یش نیردراوی ئوہ ، وہ ئوہ نجامدانی نوئژو ، وہ زہ کات دان لہ سہرہوت و سامان و ، گرتنی پوژووی مانگی پرمہ زان و ، بہ جیہینانی حج گہر توانات ہہ بوو .

کہ واتہ نیستا زانیمان کہ نیسلام بریتی یہ لہ پینج پایہی سہرہ کی و لہ سہر کہسی ئیمانداریش فہرز کراوہ بہ ئوہ نجامدانی : ئوہ وانیش :

- ۱ - وتنی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) .
- ۲ - ئوہ نجامدانی پینج نوئژی فہرز لہ پوژئیکدا .
- ۳ - زہ کات دانی مال و سامان .
- ۴ - پوژوو گرتنی مانگی پرمہ زان .
- ۵ - حہ جی مالی خودا گہر توانات ہہ بوو .

(۳) متفق علیہ .

دووم : نایا ئیمان چی یه ؟

له‌فهرموده‌که‌ی پی‌شوو‌دا له‌باسی ئیسلام چی یه ؟ دوا‌ی ئه‌وه (جبریل) (علیه‌السلام) پرس‌یاری کرد له‌پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) و فهرمو‌وی ئیمان چی یه ؟ ئه‌ویش له‌وه‌لامدا فهرمو‌وی :- (الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره) (٤).

واته " ئیمان بریتی یه له ئیمان هینان به‌خودای گه‌وره‌و به فریشته‌کان و به‌کتیبه ئاسمانیه‌کان و به نیردراوه‌کانی خودا و به‌پوژی دوا‌یی و به قه‌زاو قه‌ده‌ر جا چ چاک بیټ بیټ یان خراپ "

که‌واته ئیستا ئه‌وه‌شمان زانی که ئیمان بریتی یه له (٦) پایه ، پایه‌کانیش بریتین له :

١ - ئیمان هینان به خودا .

ئیمان هینان به‌خودای گه‌وره به‌وه ده‌بیټ که باوه‌رت هه‌بی به‌وه‌ی خودای گه‌وره په‌رستراوی راسته‌قینه‌یه و شایسته‌ی په‌رستنه ، جگه له‌وه‌یچ که‌سیکی دیکه یاخود هیچ شتیکی دیکه له‌دروست‌کراوه‌کانی شایه‌نی په‌رستن نین ، چونکه خودای گه‌وره به‌دهینه‌ری خه‌لکیه‌و چاکه‌یان به‌رامبه‌ر ده‌کاو پوژییان پی ده‌به‌خشیت و زانایه به‌په‌نهانی و ئاشکرایان ، وه هه‌ر ئه‌و توانای هه‌یه پاداشتی چاکه‌کارانیان بداته‌وه و سزای تاوانبارانیان بدات . هه‌روه‌کو خودای گه‌وره له‌قورئانی پیروژدا ده‌فهرمو‌یت ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ إِنْ اللَّهُ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴾ (٥) . واته " من جنۆکه‌و ئاده‌میزادم دروست نه‌کردووه ته‌نهما بۆ په‌رستنم نه‌بیټ ، پوژیم له‌وان ناویټ و ناشمه‌وی خۆراکم بده‌نی ، به‌پاستی هه‌ر خودایه پوژی ده‌رو خاوه‌ن هیژو ده‌سه‌لات "

بیگومان خودای گه‌وره پیغه‌مبه‌رانی په‌وانه کردووه و کتیبه‌کانی دابه‌زانوووه ته‌نهما بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکی ته‌نهما خودا به‌تاک و ته‌نهما بپه‌رستن و دوور بکه‌ونه‌وه له‌هه‌موو په‌رستراویکی دیکه جگه له خودا . وه‌کو ده‌فهرمو‌یت ﴿ وَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ (٦) . واته " به‌پاستی ئیمه له‌ناو هه‌ر ئومه‌تی‌کدا پیغه‌مبه‌ری‌کمان ناردوووه تا‌کو خودا به‌ته‌نهما بپه‌رستن و دوور بکه‌ونه‌وه له‌په‌رستنی جگه له‌خودا (وه‌کو بت ، گۆر ، سه‌رۆک ، ده‌سه‌لاتدار ، دار ، به‌رد هتد) .

هه‌روه‌ها ده‌بیټ به‌تاک و ته‌نهما بپه‌رستریټ و هیچ کات هاوبه‌شی بۆ بریار نه‌دریټ چ له ده‌سلات و خاوه‌نزو

(٤) متفق علیه .

(٥) سورة الذاریات ، آیه ٥٦_٥٨ .

(٦) سورة النحل ، آیه ٣٦ .

به دهبینه ری شته کان یا خود په رستن و سوژده و پارانه وه و عیاده ته کانی دیکه یا خود له ناو و سیفاته به رزو پیروژه کانیدا.

هه روه ها له ئیمان هینان به خودا ، ده بیته به توای ئیمان بهینین به و پینج پایه یه ی که خودای گه وره له وسه ری فرهز کردوین و به کارو کرده وهش هه ستین به نه نجامدانی نه وانیش (شایه تیدان به وتنی (لا إله إلا الله محمد رسول الله) ، پینج فرهزی نوپژ له پوژیکدا ، زه کاتدانی سه روه ت و سامان کاتیک گه یشتبته نه و ناسته ، به پوژووبونی مانگی په مه زان ، سه ردانی مالی خودا به مه به سستی فرهزیه ی حه ج گه ر توانات هه بوو).

۲- به فریشته کان.

ئیمان هینان به فریشته کان به دوو شیوه ده بیته : (به کورتی) و (به درپژی) :

به کورتی : ده بیته موسولمان برپای و ابیته که خودای گه وره فرهیشته ی هه یه و به دهبینه اوه بو گوپرایه لیکردنی و به به نده ی به پیز خودای گه وره وه سفی کردوون و به هیچ شیوه یه ک و ته ی خوین پیش و ته ی خودا ناخن و هه رده م ناماده ن له بو جیبه جیکردنی فره مانه کانی خودای گه وره وه کو خودای گه وره ده فره مویت ﴿ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴾^(۷). واته " نه و فرهیشتانه ی که به سه ر دوزه خوه ن هیچ کات بی فره مانی خودای گه وره ناکه ن و نه و فره مانانه ی که پینان ده کری جیبه جی ده که ن "

هه روه ها خودای گه وره له شوینیکی دیکه دا به م شیوه یه وه سفیان ده کات و ده فره مویت ﴿ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ ﴾^(۸).

واته " خودای گه وره کرده وه ی نه مپو داهاتوی نه وانه و هه روه ها رابردوشیان ده زانی و نه وانه تکاو شه فاعه ت له بو هیچ که س ناکه ن ته نها بو نه و که سه نه بیته که خودا خو ی لی پازییه تکایان له بو بکه ن فرهیشته کان له ترسی خودای گه وره دان "

فریشته کان چه ندین پوی جیاوازن ، هه ندیکیان هه لگری (عه رش) ی خودان ، هه ندیکیان ده رگاوانی به هه شت و دوزه خن ، هه دیکی تریان کرده وه ی به نده کان ده نووسنه وه هتد . نه مه ی که خرایه پوو کورته یه ک بوو له سه ر فرهیشته کان و هه مووشی به لگه ی نایه تی قورئان و فره مووده ی پیغه مبه ر (ﷺ) ی له سه ر هاتووه .

^(۷) سورة التحريم ، آية ۶ .

^(۸) سورة الانبياء ، آية ۲۸ .

به لام (به دریژی) : ده بیئت موسولمان بروای به وانه هه بیئت که خودای گه وره و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) به تاک ناوی بردوون و ناویان هاتوو ، له وانه (جبریل و میکائیل ، یا خود مالک که ده رگاوانی دۆزه خه ، یا خود ئیسرافیل که فوو به که ره نا (صور) دا ده کات ، که له چه ندین فه رموده ی صه حیحا باسکراوه .

هه روه ها دایکه عائیشه (په زای خودای له سه ر بیئت) ده گپرتته وه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رموویه تی ((خلقت الملائكة من نور وخلق الجن من نار وخلق آدم مما وصف لكم))^(۹) . واته " فریشته کان له نور دروستکراون ، جنۆکه یش له بلیسه ی ئاگر ، ئاده میش به و شیوه یه به دیهاتوو که بو تان باسکراوه واته له (گل - خۆل) دروستکراوه .

۳ - به کتیبه ئاسمانییه کان.

به کورتی : پیویسته موسولمانان ئیمان به وه بینن که خودای گه وره چه ندین کتیبی له بو پیغه مبه رانی په وانه کردوو تاکو بانگه واز بکه ن له بو خه لکی به وه ی فه رمانه کانی خودا جیبه جیبکه ن و نایاته کانی خوداشیان بو پروون بکه نه وه ، خودای گه وره ده فه رمویت ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ﴾^(۱۰) . واته " به راستی ئیمه پیغه مبه رانی خو مان به موعجیزه وه ناردوو ، له گه ل ئه وانه شدا کتیبی ئاسمانی و دادوه ریمان په وانه کردوو تاکو خه لکی دادوه ری بخه نه به رچاو ، واته : فه رمانمان به دادوه ری پیکردوون .

وه خودای گه وره له نایه تیکی دیکه دا فه رموویه تی ﴿ كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّنَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ ﴾ (البقرة : ۲۱۳) . واته " خه لک له سه ره تادا له سه ر یه ک ئایین بوون ، پاشان جیاوازییان تیکه وت ، خودای په روه ردگاریش پیغه مبه رانی به موژده ده رو ترسینه ره وه بو ناردن ، وه له گه ل ئه وانه کتیبی بو ناردوون ، بو ئه وه ی له جیاوازییه کانی نیو خه لکیدا دادوه ری بکه ن " .

به دریژی : ده بیئت ئیمه ی ئیماندار بروامان به هه موو ئه و کتیبه ئاسمانیانه بیئت که خودای گه وره ناوی بردوون ، ئه وانیش (صحف ، ته ورات ، ئینجیل ، زه بور ، قورئان) که قورئانی پیروۆ و کو تاترین و باشترین کتیبی خودایه به سه ر هه موو کتیبه کانی دیکه دا چونکه هه موو ئه و شتانه ی له وانی دیکه دا هه بوون هه مووی

^(۹) صحیح الجامع ، رقم ۳۲۳۸ .

^(۱۰) سورة الحديد ، آية ۲۵ .

له‌قورئانی پیرۆزدا هه‌یه ، ده‌بیته‌ی هه‌موو موسولمانان شوینی بکه‌ون و له‌هه‌موو شوینیکیشدا حوکمی پیبکه‌ن و لئی لانه‌دن ، وه‌هه‌روه‌ها حوکم به‌و فه‌رمودانه‌ش بکه‌ن که‌سه‌لمینراوه‌ له‌پیغه‌مبه‌روهه (ﷺ).

چونکه‌ خودای گه‌وره‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ی ناردوووه‌ بۆ گشت جنۆکه‌و ئاده‌میزاد ، وه‌ ئه‌م قورئانه‌ی بۆ ناردوون بۆ ئه‌وه‌ی حوکمی پیبکه‌ن له‌نیوانیاندا ، وه‌ خودا ئه‌م قورئانه‌ی کردوووه‌ به‌شیفای دلان و بووه‌ به‌ره‌حمه‌ت و هیدایه‌تدان بۆ بپوادارن ، خودای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویته‌ ﴿ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾^(۱۱). واته " ئه‌م قورئانه‌ کتیبیکی پیرۆزه‌ دامانبه‌زاندوووه‌ په‌یره‌وی بکه‌ن ، ته‌قواتان هه‌بیته‌ و له‌خودا بترسین به‌لکو به‌ر په‌رحمه‌تی خودا بکه‌ون "

وه‌ له‌چه‌ندین ئایه‌تی دیکه‌دا خودای گه‌وره‌ ئاماژه‌ بۆ ئه‌وه‌ ده‌کات که‌ ئه‌م قورئانه‌ بۆ هه‌موو خلکی خودا له‌سه‌ر زه‌وی دابه‌زیئراوه‌ له‌بۆ ئه‌وه‌ی کاری پیبکریته‌ ، هه‌رکه‌سیک کاری پینه‌کات و پشتگویی بخات یاخود پیچه‌وانه‌ی بکات ئه‌وا زه‌ره‌رمه‌ند ده‌بیته‌ و له‌زالمان و فاسیقان و کافران ده‌ژمی‌دریته‌.

۴ - به‌نی‌ردراوه‌کانی خودای گه‌وره‌.

پیویسته‌ ئیمانی ته‌واومان به‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ هه‌بیته‌ که‌ خودای گه‌وره‌ په‌وانه‌ی کردوون : به‌کورتی : ده‌بیته‌ بپرومان وابیته‌ که‌ خودای گه‌وره‌ پیغه‌مبه‌رانی بۆ به‌نده‌کانی ناردوووه‌ بۆ ئه‌وه‌ی مژده‌ی به‌هه‌شت به‌به‌نده‌ چاکه‌کان بدات ، وه‌ خراپه‌کاره‌کانیش به‌سزای دۆزه‌خ بترسینیته‌ ، وه‌ بانگه‌وازکاریته‌ بۆ یه‌کتا‌په‌رستی و هه‌ق ، هه‌رکه‌سیک وه‌لامیان بداته‌وه‌ ئه‌وا خۆشبه‌ختی دنیاو دواپۆژ ده‌بیته‌ ، وه‌ هه‌رکه‌سیک پیچه‌وانه‌یان بکات ئه‌وا زه‌ره‌رموندی دنیاو دواپۆژیش ده‌بیته‌ ، وه‌ هه‌وره‌ها باشت‌ترین و کۆتا پیغه‌مبه‌ر پیغه‌مبه‌ری ئه‌م ئومه‌ته‌یه‌ که‌ محمه‌ده (ﷺ) .

خودای گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویته‌ ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾^(۱۲).

واته " به‌راستی ئیمه‌ له‌ناو هه‌ر ئومه‌ته‌یکدا پیغه‌مبه‌ریکمان ناردوووه‌ بۆ ئه‌وه‌ی خودای گه‌وره‌ به‌ته‌نها بپه‌رستن و دووربکه‌ونه‌وه‌ له‌په‌رستنی هه‌موو شتیگه‌ جگه‌ له‌خودا واته (دار ، به‌رد ، بت ، پیاوچاک ، سه‌رکرده‌ ، ده‌سه‌لاتدار... هتد " .

وه‌ خودای گه‌وره‌ له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا فه‌رمویه‌تی ﴿ رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِنَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ

^(۱۱) سورة الأنعام ، آیه ۱۵۵ .

^(۱۲) سورة النحل ، آیه ۳۶ .

حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ﴿١٣﴾ .

واته " پیغه مبه رانی که موژده ده ربوون و ترسینه ر بوون بوئه وهی خه لکی دوا ی ناردنی نه م پیغه مبه رانه هیچ به لگه و بریو بیانوویه کییان نه مینیت " .

به دریزی : ده بیئت نیمه بریوایه کی ته واومان هه بیئت به هه موو نه و پیغه مبه رانه ی که ناویان له قورئاندا هاتوو و پیغه مبه ری خوداش (ﷺ) بوی روونکردوینه ته وه به وهی چهنه پیغه مبه ر بوون ، بوئمونه (نوح ، هود ، صالح ، ئیبراهیم ، ئیسماعیل ، موسی ... هتد) (دروودو سلأوی خودایان له سه ر بیئت) ۵ - به رژی دوا یی .

ده بیئت نیمه ی ئیماندار باوه پیکری ته واومان هه بیئت به رژی دوا یی که باوه ر هینانه به هه موو نه وانه ی خودا و پیغه مبه ره که ی (ﷺ) هه والیان پیداوین ، وه کو نه وانه ی له دوا ی مردن روو ده دن وه کو لیپرسینه وه و خو شی و سزای ناوگورپو ، وه نه وانه شی له هاتنی قیامه تدا روو ده دن وه کو سه ختی و نارپه حه تی نه و رژه و پردی (صراط) و دانانی ته رازوو لیپرسینه وه و پاداشت و توله سه ندنه وه و په خشکردنی نامه ی کرده وه کان له نیو خه لکیدا یه کیک به دستی راستیه وه و یه کیکی دیکه به دهستی چه پیه وه یان له پشتیه وه ، هه روه ها باوه ر هینان به حه وزی (که وسه ر) که ناماده کراوه له بو پیغه مبه ر (ﷺ) و وه باوه ر هینان به به هه شت و دوزه خ و بینین و قسه کردن له گهل خودای په روه ردگار له لایه ن ئیماندارانه وه و چه ندین شتی تر که هه موویان له قورئانی پیرو زو فه رموده سه حیه کانی پیغه مبه ری خودا (ﷺ) دا خراونه ته روو ده بیئت نیمه بریویمان به هه موویان هه بیئت .

۶ - به قه زاو قه دهر جا چ چاک بیئت یان خراپ .

باوه ربوون به قه زاو قه دهر باوه ربوون به چوار شته :

یه که م : به وهی که خودای گه وره زانیاری هه یه ده رباره ی نه وهی که روویداوه و نه وه شی که نیستا روو ده دات و وه نه وه شی که له داهاتوودا دیت ، وه باری به نده کانی و زورو که می کرده وه کانیان ده زانی و هیچ شتیک له خودای گه وره ون نابیئت

وه کو خودای گه وره ده فه رمویت ﴿لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ

عِلْمًا﴾ ﴿١٤﴾ .

واته " تا کو بزانی که خودا به سه ر هه موو شتیکدا به توانایه و خودا زانستی به هه موو شتیک هه یه " .

(۱۳) سورة النساء ، آیه ۱۶۵ .

(۱۴) سورة الطلاق ، آیه ۱۲ .

دوهم : خودای په‌روه‌ردگار هه‌موو ئه‌و زانیاریه‌ی نویسه‌ته‌وه ، وه‌کو ده‌فه‌رمویت ﴿ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴾^(۱۵).

واته " به‌راستی ئیمه ده‌زانی خۆل تا چ راده‌یه‌ک له‌له‌شیان که‌م ده‌کاته‌وه‌و ده‌یکاته‌وه‌و خۆل ، وه‌ کتیبی که‌پاریزه‌ری هه‌موو شتیکه که (اللوح المحفوظ) ه لای ئیمه‌یه "

ه‌روه‌ها خودای گه‌وره له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رمویت ﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾^(۱۶).

واته " ئایا ده‌زانی که به‌راستی خودا ئه‌وه‌ی له‌ئاسمان و زه‌وی دایه ده‌یزانی ؟ چونکه هه‌موو ئه‌وانه له‌کتیب‌دایه نوسراوه ، به‌راستی ئه‌وه بو‌خودا زۆر ئاسانه "

سی‌یه‌م : باوه‌رپوون به‌ویستی خودا : واته ده‌بیت برپای ته‌واومان به‌وه هه‌بیت که هه‌رچی خودا بیه‌ویت ده‌بیت و هه‌رچی ئه‌ویش نه‌یه‌ویت بیگومان نابیت ، وه‌کو ده‌فه‌رمویت ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُشَاءُ ﴾^(۱۷). واته " خودا چی بیه‌وی ده‌یکا "

وه له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رمویت ﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴾^(۱۸).

واته " به‌راستی فه‌رمانی ئه‌و (واته خودا) ئه‌وه‌یه که هه‌رکاتیک بیه‌وی شتی به‌دی به‌ینی پئی ده‌لێت (ببه) جا به‌بی دواکه‌وتن دێته بوون "

چوارهم : هه‌موو بوونه‌وه‌ران خودا به‌دیهنان ، جگه له‌وه‌هیچ به‌دیهنه‌رو په‌روه‌ردگاری تر نه‌یه . وه‌کو ده‌فه‌رمویت ﴿ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴾^(۱۹).

واته " خودا به‌دیهنه‌ری هه‌موو شتیکه و هه‌ر ئه‌ویش پاریزه‌ری هه‌موو شتیکه وه ته‌کبیریان به‌ده‌ستی ئه‌وه "

بۆیه ئه‌م چوار خاله که خرایه پوو بریتی یه له‌باوه‌رپه‌ینان به‌قه‌زاو‌قه‌ده‌ر لای ئه‌هلی سوننه‌ت و جه‌ماعه‌ت ، که‌پێچه‌وانه‌ی ئه‌هلی بیده‌و ئه‌هلی ئه‌هوائه که ئینکاری هه‌ندیکی ده‌که‌ن ، به‌لام هه‌موو ئه‌مانه‌ی

(۱۵) سورة ق ، آية ۴ .

(۱۶) سورة الحج ، آية ۷۰ .

(۱۷) سورة الحج ، آية ۱۸ .

(۱۸) سورة يس ، آية ۸۲ .

(۱۹) سورة الزمر ، آية ۶۲ .

که باسما نکرده باسی قهدهری خودا بوو به لام هندی شتی دیکه هه ن که په یوه نندی یان به ده سلاتی بنده وه هه یه واته خودا ئیختاری کردوون نه که به ئیجباری و ده بیته هه ره نه وه بکریته ، بو نمونه چهنه خالی که باس ده که یه ، نه وانیش :

أ - خودای گه وره هندی شتی خستوته سه ر ویستی بنده ، به لام له گه ل نه وه شدا عیلم و زانیی خودای گه وره ی له گه ل دایه ، بو نمونه خودای گه وره ده فه رمویته ﴿فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ﴾ (الکھف : ۲۹). واته " هه رکه سی که ویستی با ئیمان به ئیته و هه رکه سی که ویستی با بیباوه رو کافر بیته "

ب - دیسانه وه سه باره ت به وه ی که ویستی مروقه له شته کاندایه یه و ده توانیته به ویست و ئاره زوی خوی هه لیا نبزی ریته ، واته خودای گه وره مروقی ئیجبار نه کردووه به وه ی که هه رچی خودا بیه ویته نه م نه نجامی بدات ، نه خیر چونکه خودای گه وره له ئایه تی که ده فه رمویته ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ (الإنسان : ۳) . واته " ئیمه ری نیمای خه لکیمان کرد بو یه چون بیه ویته ده توانیته که سی که ئیاندرو سو پاسگوزار بیته وه ده توانیته که سی که بیباوه رو کافر بیته ". که واته لی ره دای بومان ده رکه وت که گه ر که سی که بیباوه ریته نه و خوی نه و کاره ی هه لبا زاردووه و ئیختاری خوی بووه نه که ئیجبار بکریته له سه ر نه و کاره ، له هه مان کاتیشدا عیلم و زانیی خودای گه وره هه موو نه وانه ی گرتوته وه و له سه ره تای بوونه وه ره و خودا عیلمی به وه هه بووه که نه و مروقه موسولمان ده بیته یا خود ری گای کوفرو بیباوه ری هه لده بزیریته به ئیختیار نه که ئیجبار کردن به و هه لبا زاردنه .

که واته پیش نه وه ی له باسی قه زاو قه ده ر بینه وه پیویسته لاوانی خوشه ویست تی بینی نه وه بکه ن که هیچ شتی که نی یه له سنووری زانیاری خودا ده ریچیته واتا خودای گه وره له و روزه وه ی زه وی و ئاسمانه کانی دروست کردووه وه نه وه شی تی یاندایه ئاگاداری نه وه هه یه که تاروژی دوی چی ده بیته و چی نابیته وه هه موو نه مانه ش وه کو باسما نکرده له (لوح المحفوظ) دا نوسراوه و خودای گه وره ئاگاداری هه مووی بووه پیش دروست کردنیان .

نایا پیناسه ی ئیمانیه شه رعی چی یه؟

ئیمامی (ابن القیم الجوزی) ده فهرمویت :- ((ئیمان له وته و کرده وه پیکهاتووه ، وته یش دوو جووره : یه که میان (وتهی دل) که بریتی یه له بیروباوه پر، دووهمیان (وتهی زمان) که بریتی یه له وتهی ئیسلام. ههروه ها کرده وهش دوو جووره : یه که میان (کرده وهی دل) که پیکهاتووه له نیهت پاکیه و ئیخلاصیه. دووهمیان (کرده وهی لاشه) واته ئه و کارانه ی که به ئه ندامه کانی لاشه ئه نجام ده رییت))^(۲۰).

ههروه ها پیشه وایانی ئه م ئوممه ته زۆربه یان پیناسه کانیان له م چوارچیوه یه دا ده خولیته وه ، که بریتی یه له :- (الإیمان قول و عمل یزید بالطاعة وینقص بالمعصية ، والعمل جزء من الإیمان فالؤمن مؤمن بالطاعة وعلی قدر معصيته ینقص إیمانه فالایمان قول باللسان و اعتقاد بالقلب و عمل بالأركان)^(۲۱).

واته " ئیمان وته و کرده وه یه ، به گوپرایه لیکردنی خوداو پیغه مبه ری خودا (ﷺ) زیاد ده کات و به تاوانکردنیش که م ده کات، وه کرده وهش به شیکه له ئیمان، وه هه موو ئیمانداریک ئیمانداره به پیی گوپرایه لیکردن و ههروه ها به پیی ئه نجامدانی تاوان ئیمانکه ی که م ده بییت، بویه ئیمان وته یه به زمان و بیروباوه ره به دل و کارو کرده وهش به ئه ندامه کانی لاشه "

ههروه ها بۆ زیاتر دلنیا بوون له وهی که ئیمان زیاده م ده کات خودای گه و ره له قورئانی پیروژدا ده فهرمویت :- ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾^(۲۲).

واته " ئه و ئیماندارانه ی که وا یادی خودا ده که ن دلنیا ده له رزی و وه ئه گه ر قورئانیشیان به سه ردا بخویندریته وه ئیمانیا ن به خودا زیاتر ده بییت و زیاتر له سه ر خودای گه و ره په نا ده گرن "

وه پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمویت :- " الإیمان بضع وسبعون شعبة أعلاها لا إله إلا الله وأدناها إمطة الأذى عن الطريق والحياء شعبة من الإیمان " صحیح المسلم کتاب الإیمان رقم حدیث (۵۷).

واته " ئیمان هه فتا و ئه وه نده به شه به رزه که ی (لا إله إلا الله) یه و خواره که شی لادانی ئازاریکه له سه ر ریگا ، وه شه رم و شکۆش به شیکه له ئیمان "

وه ئیمامی بوخاریش (په حمه تی خوی لیبییت) ده فهرمویت :- (له هه زار که سه وه من فه رموودم

^(۲۰) کتاب الصلاة لابن القیم ، ص ۲۴.

^(۲۱) أبي عبد الملك حاتم الأثري، التمهيد في التوحيد والمنهج السديد، ص ۱۹.

^(۲۲) سورة الأنفال ، آية ۲.

ریوایهت کردوو هه موویان وتویانه ئیمان بریتی یه له وته و کرده وه، وه هه مووشیان فهرمووده ناس بوونه).
 هه ره بهر ئه م هۆیه شه که هه ریه که له (موعته زیله کان و مورجیه کان و جه همی و ئه شاعیره کان... هتد)
 تیی که وتوون که هه ریه که وه له بو ئیمان پیناسه و چوارچیوه یه کی داناوه که هه موویان دوورن له و پیناسه یه ی
 که ئه هلی سوننه و جه ماعت له بو ئیمانیا داناوه .

چهند نمونه یه که له سه ر ئیمان :

لیره دا چهند رو نکردنه وه یه که بو زیاتر تیگه یشتن له باره ی ئیمان وه ده خه یه روو ئه وانیش :
 (کرده وه ی دل) ئه و کرده وانه ی به دل ئه نجام ده درین، وه کو (نیهت پاکی ، ترسان له خوا ، خوش
 ویستنی خودا ، پشت به ستن و هانا بردن بو خودا هتد).
 (کرده وه ی زمان) وه کو (زیکر کردن ، خویندنی قورئانی پیروز ، بانگه واز کردن بو ئیسلام ، ئه مر کردن
 به چاکه و نه هی کردن له خراپه هتد).
 (کرده وه ی لاشه) ئه وانیش بریتین له (نوێژ کردن ، جیهاد کردن له پیناوی خودا ، لادانی ئازار له سه ر
 ریگای موسولمانان ، ده ست هینان به سه ر هه تیودا هتد).

سییه م : چاکه کاری چی یه ؟

چاکه کاری واته (الإحسان) بریتی یه له وه ی که وازانیت خودای گه وره چاودیره به سه ر کرده وه کانت
 چی ئه نجام ده ده یهت و چوینیش ئه نجامی ده ده یهت .
 خودای گه وره له قورئاندا فهرموویه تی ﴿ الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّاجِدِينَ ﴾^(٢٣) .
 واته " ئه و خودایه ی که ده تبینیت کاتیک هه لده ستی بو شه و نوێژ وه کاتیک سوژده ده به یهت له گه ل
 سوژده بردندا " .

هه روه ها پیغه مبه ری خودا (ﷺ) ده باره ی چاکه کاری فهرموویه تی ((الإحسان أن تعبد الله كأنك تراه
 فإن لم تكن تراه فإنه يراك))^(٢٤) .

واته " وا خوداپه رستی بکه که تو خودا ده بینیت ، گه ر تو ش ئه و نابینیت ئه و تو هه ر ده بینیت " .

^(٢٣) سورة الشعراء ، آية ٢١٨_٢١٩ .

^(٢٤) متفق عليه .

نایا په رستن (عیبادت) چی یه؟

شیخی ئیسلام ئیبن تهیمیه (پرحمتهی خودای لیبیت) ده فهرمویت ((هی اسم جامع لکل ما یجبه الله ویرضاه من الأقوال والأفعال الظاهرة والباطنة)) .

واته " ناویکی کۆکراوه یه بۆ هه موو ئه و شتانه به کاردیت که خودا پیی خوشه و لیی رازییه له و ته و کرداری ناوه وه و دهره وه واته (نهینی و ئاشکرا) "

نایا جوړه کانی په رستن چین؟

په رستن چه نده ها جوړی هه یه له وانه :

((پارانه وه ، ترسان له خودا ، به هیوا بوونی پرحمتهی خودا ، پشت به رستن به خودا ، هه ولدان بۆ به هه شت ، ترسان له دۆزه خ ، قوربانی کردن ، په یمان به رستن (نذر) ، پۆژوو گرتن و سوژده بردن و کورنووش بردن ، سوپانه وه به ده وری که عبدا ، سویند خواردن ، یاسا دانان ، جگه له مانه ش هه موو ئه و په رستنانه ده گریته وه که خودا له قورئانی پیروو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) له فهرمووده کاندای خستویه تیه پروو .

نایا مهرجه کانی په رستن چین؟

خودای گه وره هیچ شتیک له به نده کانی وهرناگریت تاوه کو سی مهرجی تیدا نه بییت ، نه وانیش :

١ - ده بییت ئه و که سه ئیمانداریکی ته واو بییت .

٢ - ده بییت به تاک و ته نها له بۆ خودا بییت .

٢ - ده بییت له سه ر ریبارو مهنه جی پیغه مبه ر (ﷺ) بییت ، واته : به پیی سوننه ته که ی ئه و بییت .

واته " له خالی یه که مدا نابیت ئه و که سه ی کاریکی چاک ئه نجام ده دات بی ئیمان بییت به لام ده چیت مزگه وتیک دروست ده کات ئه مه هه رچه نده کاره که ی چاکه به لام لیی وهرنگیریت تاوه کو ئیمان نه هینیت ، خالی دووه م نابیت مروّف به هیچ شیوه یه ک هاوه ل و هاوبه ش له بۆ خودا دابنیت ، گهر و ابو و ئه وا هه موو کرده وه کانی تری پوچه ل ده بیته وه و بوی ناژمیردریت تاوه کو ده گه ریته وه و توبه ده کات پیش ئه وه ی روحی بگاته گه رووی یا خود پیش ئه وه ی خوړ له خوړئاواوه هه لبیت ، ئه گینا له ریزی موشریکه کان و کافران ده ژمیردریت ، به لام خالی سیه م ، نابیت مروّف به پیی چه زو ئاره زووی خو ی یان بۆ ئه وه ی ناو دهریکات یا خود بۆ وهرگرتنی پله و پایه یه کی دونیایی یان ده سته و تنی هندی پاره و پول یان له بیئاگایی و نه زانینه وه بییت کۆمه لیک عیبادت و کۆمه لیک په رستش داده نیت له گه ل ئه وه شدا واده زانیت کاریکی چاکي ئه نجام داوه و

به سوننه تي ده زانيت ، نازانيت كه هه موو ئه و كارانه به بيدعه داده نريت خوداي گه ورهش په نامان بدات سه ري خاوه نه كه هي له دوزخه وه درده چييت ، وه كو پيغه مبه ر (ﷺ) فه رمويه تي ((من احدث في امرنا هذا ما ليس فيه فهو رد))^(۲۵) .

واته " هه ركه سيك تازه گه ري له م دينه دا بكات ئه وا به هيچ شيوه يه ك ليئي وهرنا گيريت " . يا خود له فه رمويه كي ديكه دا فه رمويه تي ((من عمل عملا ليس عليه امرنا فهو رد))^(۲۶) .

واته " هه ركه سيك كارو كرده وه يه ك ئه نجام بدات كه فه رماني نيمه له سه ر نه بيت ئه وا ده دريته وه به نيو چاوانيدا " .

وه له م پوژانه دا بيدعه گه ليكي زور هه نه له نيو موسولماناندا و بيباكانهش خه لكيكي زور بي ئه وه ي له خودا بترسين ئه نجامي ده دن له وانه :

((سه لاوات و فاتيحاي دواي بانگ (به دهنگي به رز) ، زيكره كاني دواي نويژو پيش نويژه فه رزه كان (به دهنگي به رز) ، نويژي سوونه تي جومعه ، قورئاني پيش نويژي جومعه ، ته سبيح به كارهيان بو زيكر ، ته لقيني مردوو ، خويندني سوره تي (يس) به مه به ستي ئه وه ي سوود به و كه سه ده گه يه نييت كه له حاله تي گيان كيشاندايه ، وه زوربه ي زانايانيش ده فه رمون حيزبايه تي يه كيكه له گه وره ترين بيدعه ي سه رده م ، وه سه دان بيدعه ي تر كه وا ليرو له وي ده بينين و ده بيستين)) .

ئايا تاغوت چي يه ؟

زور له زاناياني ئيسلام پيناسه يان له بو تاغوت كردوو ، به لام هه موويان له چوارچيوه يه كدا ده سوپينه وه بي ئه وه ي يه ك دژي ئه وي ديكه بي ، له وانه :

ئيمامي مالك (په حمه تي خوداي له سه ر بيت) ده فه رمويت ((تاغوت) له زماني عه ره بيدا له سه ر كيشي (فعلوت) ه ، وه هه موو ئه و شتانه ده گريته وه كه خه لكي ده پهرستن جگه له خودا)) .

هه روه ها ئيمامي عومر (ﷺ) ده فه رمويت : بريتي يه له شه يتان .

ئيمامي (ابن القيم) (په حمه تي خوداي ليبيت) ده فه رمويت : ((هه موو ئه و شتانه ده گريته وه كه به نده له سنووري خو ي ده ري ده كات چ له شوينكه وتن بيت يان گوپرايه لي يان په رستش بيت)) .

^(۲۵) صحيح سنن أبي داود .

^(۲۶) صحيح الجامع ، رقم ۶۳۹۸ .

تاغوت ده توانریت به پینج شت بنا سریتته وه ، ئەوانیش :

- ۱ - شهیتان : که بانگه واز ده کات بۆ په رستنی هه موو شتیك جگه له خودا.
- ۲ - هه رکه سیك که وای دابنیت و رایبگه یه نیت که شتیك له غه یب ده زانیت.
- ۳ - هه رکه سیك بانگه وازی خه لکی بکات بۆئوه ی بیپه رستن و خودا نه په رستن.
- ۴ - هه رکه سیك رازی بیئ به وه ی که خه لکی ده یپه رستیت و به تاك و ته نها خودا ناپه رستیت.
- ۵ - هه رکه سیك حوکم به شتیك بکات جگه له قورئان و سوننه تی پیغه مبه ر (ﷺ).

یه کتا په رستی (لا إله إلا الله) : پیناسه و به شه کانی :

سه ره تا پیناسه ی یه کتا په رستی ده که یه ن ، ئەویش له دوو پرووه وه :

- ۱ - یه کتا په رستی له پرووی (زمانه وانی) یه وه : بریتی یه له (تاکیتی) واته شتیکی تاکه .
- بیگومان شتی تاك ده بیئ دوو مه رجی سه ره کی هه بیئ ، ئەوانیش :

أ - سه لماندنیکى ته واو (الإثبات التام) :

ب - نه فیکردنی گشتیتی (النفي العام) :

بۆ نمونه : کاتیک تۆ په سته یه ک ده هیئیتته وه ده لئیت (محمد جوانه) .

لیره دا هیچ له و دوو مه رجی تیدانیه چونکه کی ده لئیت به ته واوی (محمد جوانه) ، هه روه ها کی نالیئ

جگه له (محمد) خه لکیکی دیکه ش وه کو ئە و جوان بن . به لام ئە گه ر پسته که راست بکریته وه ئە و کات ده بیئا

بوتریت (هیچ که سیك جوان نیه ته نها محمد نه بیئ) لیره دا ده بینین بۆمان پروون بووه وه که به ته واوی

سه لمینراوه که (محمد) جوانه ، وه ته واو نه فی هه موو که سیکی کردووه له جوانی ته نها (محمد) نه بیئ

که جوانی یه که ی پی به خشراره .

۲- یه کتا په رستی له پرووی (شه رعی) یه وه : بریتی یه له به تاك دانى خودای گه وره له پرووی مافه کانی

یه وه ، وه نابیت هیچ که سیك بکریته هاوه ل و هاوبه شی له و مافانه دا ، ئەوانیش سی جورن:

۱ - مافی خاوه ندریتی (حقوق الملك) :

۲ - مافی په رستن (حقوق العبادة) :

۳ - مافی ناوو سیفاته کان (حقوق الأسماء والصفات) :

به شه کانی یه کتا په رستی :

هه‌ندیك له‌زانایان له‌وانه شیخی ئیسلام ئیبن ته‌میمه له‌گه‌لّ خویندکاره‌که‌ی که ئیمامی ئیبن القیم

الجوزیه (په‌حمه‌تی خودایان لیبیت) په‌کتاپه‌رستیان کردۆته دوو به‌شی سه‌ره‌کی یه‌وه ، ئه‌وانیش :

۱ - په‌کتاکردنه‌وه‌ی خودا له‌ناسین و سه‌لماندندا : ئه‌ویش پی‌کهاتوو له‌یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خودای گه‌وره

له‌په‌روه‌ردگاریتی (التوحید الربوبیة) و له‌گه‌لّ ناوو سیفاته‌کانی (الأسماء والصفات).

۲ - په‌کتاکردنه‌وه له‌داواکردن و مه‌به‌ست : ئه‌ویش پی‌کهاتوو له‌یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خودا له‌په‌رستندا

(التوحید الألوهیة).

به‌لام به‌گشتی په‌کتاپه‌رستی ده‌کریت به‌سیّ جوّری سه‌ره‌کی یه‌وه ، ئه‌وانیش :

۱ - په‌کتاکردنه‌وه‌ی خودا له‌په‌روه‌ردگاریتی (التوحید الربوبیة) : بریتی یه له‌یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خودا

له‌کرداره‌کانیدا وه‌کو دروستکردن و به‌په‌وه‌بردن و به‌دییه‌تان و ... هتد . وه‌کو خودای گه‌وره له‌قورئانی

پی‌رۆزدا ده‌فه‌رمویت : ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ﴾ (۲۷) .

واته " ئایا جگه له‌خود هیچ که‌سیک هه‌یه به‌دییه‌نه‌ر بیت "

هه‌روه‌ها خودای گه‌وره له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا فه‌رموویه‌تی : ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ (۲۸) .

هه‌ر سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که خودای گه‌وره خاوه‌نی هه‌موو دروستکاره‌کانه فه‌رموویه‌تی ﴿تَبَارَكَ الَّذِي

بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ (۲۸) .

۲ - په‌کتاکردنه‌وه‌ی خودا له‌په‌رستندا (التوحید الألوهیة) : بریتی یه له‌یه‌کتاکردنه‌وه‌ی خودای گه‌وره

له‌په‌رستندا ، وه‌کو نوێژکردن ، کرپنوش بردن ، پارانه‌وه ، داوالیکردن ، نه‌زرکردن ، سه‌ربرین ... هتد .

وه‌کو خودای گه‌وره ده‌فه‌رمویت ﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ (۲۹) .

واته " په‌رستراوی ئیوه ته‌نها یه‌ک په‌رستراوه ، هیچ په‌رستراویکی تر نیه شایه‌نی په‌رستن بیت جگه

له‌ئهو نه‌بیت که خاوه‌نی په‌حمه‌تیکی فراوانه و به‌به‌زه‌یی یه "

هه‌روه‌ها له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رمویت ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (۳۰) .

(۲۷) سورة فاطر ، آیه ۳ .

(۲۸) سورة الصافات ، آیه ۹۶ .

(۲۸) سورة الملك ، آیه ۱ .

(۲۹) سورة البقرة ، آیه ۱۶۳ .

(۳۰) سورة الفاتحة ، آیه ۵ .

واتە " تەنھا تۆ دەپەرستىن و پشت و پەناشمان ھەر تۆى "

ھەر سەبارەت بەيەكتاپەرستى خوداى گەورە دەفەرمويت ﴿وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ﴾ (۳۱) .

واتە " خوداكت بپەرستە ئەي محمد (ﷺ) تاكو مەرگ يەخەت پى دەگرى "

۳ - يەكتاكردەنەوى خودا لەناوو سىفاتەكانيدا (التوحيد الأسماء والصفات) : برىتى يە لەسەلماندى

ناوو سىفاتەكانى خوداى گەورە بەو شىوہىيەى كە لەقورئاندا ھاتووہ و يان ئەوہى پىغەمبەر (ﷺ) وەصفى پىكردووہ لەفەرمودەكانيدا بەحەقىقەت ، ئىتر بى ئەوہى زىادە بخىتە سەرى ياخود كەمبكرىتەوہ ، ياخود بەمىشكى مرؤف دابنرىت بەشتىك كە لەبەرچاودايە بچوئىرىت ، وە چەندىن سىفات خواى گەورە خوى باسى لىوہ كردووہ لەوانە (دوو دەستى ھەيە ، ئىستىواى كردووہ بەسەر عەرشەوہ ، دابەزىنى بو ئاسمانى دونيا ، بىنەرە ، بىسەرە ، وەجگە لەمانەش ئەو سىفاتانەى كەشاينەن بە كاملىتى خوداى گەورە ، خوداى گەورە لەقورئاندا فەرموويەتى ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (۳۲) .

واتە " ھىچ شتىك وەكو خودا نىو خوداش بىسەر و بىنەرە "

ھەرەھا پىغەمبەر (ﷺ) فەرموويەتى ((بترل الله إلى السماء الدنيا ...)) (۳۳) .

واتە " خوداى گەورە ھەموو شەويك دادەبەزىتە ئاسمانى دونيا "

لیرەدا خوداى گەورە بەشىوہىيەك دادەبەزىت كەشاينەنى خوى بىت بى ئەوہى باسكرايىت ئىتر ھەرچوئىك بىت پىويست ناكات لەسەر بەندە پرسىيار دەربارەى ئەو سىفەتانە بكات كە خوداى گەورە خاوەنىتى . وە يەكىك لەمەرچە ھەرە سەرەكى يەكان ئەوہىيە كەپىشتر بەكورتى باسكرا، نابىت بەندە سىفاتەكانى خوداى گەورە بەشتىك بچوئىرىت ، مىشكى خوى بكاتە پىوهرىك لەبو ناسىنى شتەكان بەبى بەلگەيەكى شەرىعى . بۆيە بىروباوهرى ئەھلى سوننەت و جەماعەت لەيەكتاكردەنەوى خوداى گەورە لەناوو سىفاتەكاندا ئەوہىيە كە ھەرچى بەمىشكى مرؤفدا ھات دەربارەى سىفاتى خوداى گەورە ئەوا ئەو شتە نىو شتىكى دىكەيە چونكە بەلگەى بەدەستەوہ نىە سەبارەت بە وتەكەى .

بەشى دووہى يەكتاپەرستى كەپىكھاتووہ لە (محمد رسول الله) ، ئەويش چەند مەرچىكى ھەيە :

۱ - دەبىت دابنرىن بەوہى كە پىغەمبەرمان محمد (ﷺ) بەندەى خودايەو نىردراوى خودايە بو ھەموو

(۳۱) سورة الحجر ، آية ۹۹ .

(۳۲) سورة الشورى ، آية ۱۱ .

(۳۳) صحيح الجامع ، رقم ۸۰۲ .

بونه وهرانی سهر پووی زه مین.

- ۲ - گوپرایه لی کردنی ئەو فه رمانانه ی که پیی کردووین سه بارهت به دین و ههستان به جیبه جیکردنی .
- ۳ - دوورکه و تنه وه له و کردارانه ی که نه هی لی کردووین و ناگاداری کردووینه ته وه که نزیکه نه که وینه وه .
- ۴ - وه به راست دانانی ئەو هه والانه ی که پیی راگه یاندووین .
- ۵ - ده بیته به و پییه ی که شه رع ی ئیسلام داوای لی کردووین خودا بپه رستین .

مه رجه کانی وشه ی یه کتا په رستی (لا إله إلا الله) :

یه کتا په رستی یا خود مه رجه کانی وشه ی (لا إله إلا الله) بریتین له (۸) خال ، ئەوانیش :

- ۱ - زانیاری (العلم) : واته ده بیته زانیاریت هه بیته له نه فیکردن و جیبه جیکردندا ، هه رکه سیک بیلیت و ماناکه ی و ناوه پۆکه که ی و داخوازی یه که ی نه زانیته ئەوا سو دی پیناگه یه نیته ، چونکه باوه ری نه بووه به وه ی به لگه بووه له سه ری ، وه کو که سیک وایه قسه به زمانیک بکات و لی تینه گات .
- ۲ - دلنیایی (البیقین) : بریتی یه له زانیاری ته واو پیی که دژی گومان و دوو دل ی یه .
- ۳ - وه رگرتن (القبول) : وه رگرتن نه فی په تکردنه وه ده کات ، ئەمهش به خۆپه یوه سترکردن به فه رمانه کانی خودا وازه یینان له قه ده غه کراوه کانی ده بیته .
- ۴ - خۆپه یوه سترکردن (الإنقیاد) : بریتی یه له جیبه جیکردنی فه رمانه کانی خودا و ئەنجامدانی فه رزه کان به نیازی پاک ی و داواکردن و مه به سستی په زامه ندی یه که ی که داخوازی یه که یه تی .
- ۵ - راستگویی (الصدق) : ئەمهش به ره به سستی گه وره یه له به رده م دوورپوویدا ، چونکه دوورپوووه کان شتی که به ده م ده یلین و هیه کات باوه رپیان به ده لالهت له سه ر کراوه که نیه .
- ۶ - نیهت پاک ی (الإخلاص) : نیهت پاک ی و دل سو زی که نه فی هاوبهش بریاردان ده که ن له ئەنجامدانی کرده ودها که ئەمهش (لا إله إلا الله) ده لالهت له سه ری ده کات .
- ۷ - خۆشه ویستی (المحبة) : ده بیته خۆشه ویستی یه کی راسته قینه مان هه بیته له بو ئەم وشه و وه ئەوهشی که ده لالهت له سه ری ده کات ، وه خۆش حال بوون به م شته پیچه وانه ی ئەوه یه که دوورپوووه کانی له سه ره .
- ۸ - کوفرکردن به په رستنی غه یری خودا (الکفر بالطاغوت)^(۳۴) .

(۳۴) معارج القبول .

* سوده‌کانی یه‌کتا په‌رستی :

١ - یه‌کتا په‌رستی قورسترین چاکه‌یه له‌ته‌رازووی هه‌ر به‌نده‌یه‌کدا له‌پوژی دوایی دا، هه‌روه‌کو عبدالله‌ی کورپی عه‌مر (ﷺ) بۆمان ده‌گیڕیته‌وه‌و ده‌فه‌رمویتی: - پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فه‌رمووی ((إن نبي الله نوحا صلى الله عليه وسلم لما حضرته الوفاة قال لابنه آمرك بـ (لا إله إلا الله) فإن السموات السبع والأرضين السبع لو وضعت في كفة ووضع لا إله إلا الله في كفة رجحت بمن لا إله إلا الله ...)) (٣٥) .

واته " پیغه‌مبه‌ر نوح له‌کاتی پیئش وه‌فاتکردنیدا فه‌رمانی به‌کوپه‌که‌ی کرد به‌ وتنو باوه‌پوون به‌(لا إله إلا الله)، که‌ ئه‌گه‌ر هه‌ر حه‌وت ئاسمانه‌که‌ له‌گه‌ل هه‌ر حه‌وت زه‌ویی یه‌که‌ بخړینه‌ تایی ته‌رازوویه‌ک له‌به‌رامبه‌ریشدا وشه‌ی (لا إله إلا الله) یش بخړیته‌ تاکه‌ی دیکه‌ ئه‌وا وشه‌ی (لا إله إلا الله) هه‌موویان به‌رز ده‌کاته‌وه‌ "

٢ - یه‌کتا په‌رستی سه‌ره‌کی ترین هۆیه‌ بۆ چوونه‌ نیو به‌هه‌شت ئه‌گه‌ر له‌به‌رامبه‌ریشدا هه‌ر تاوانیکی دیکه‌ی هه‌بیته‌ ، به‌به‌لگه‌ی ئه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) ، که‌ عوباده‌ی کورپی صامت (ﷺ) ده‌گیڕیته‌وه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی : ((من شهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأن محمدا عبده ورسوله وأن عيسى عبد الله ورسوله وابن أمته وكلمته ألقاها إلى مريم وروح منه والجنة والنار حق أدخله الله الجنة على ما كان من العمل)) (٣٦) .

واته " هه‌رکه‌سێک شایه‌تی بدات به‌وه‌ی هه‌یچ په‌رستراویک نیه‌ شایه‌نی په‌رستن بیته‌ جگه‌ له‌ (الله) و محمد یش (ﷺ) به‌نده‌و پیغه‌مبه‌ری ئه‌وه‌ ، وه‌ عیسی (ﷺ) به‌نده‌ی خواو پیغه‌مبه‌ری خودایه‌، وه‌ به‌وشه‌ی خوا (کن فیکون) دروست بووه‌ ، به‌هۆی جبریله‌وه‌ (ﷺ) ناردوویه‌تی بۆ مه‌ریه‌م ، وه‌ به‌شیکه‌ له‌و پوچانه‌ی که‌ خودا دروستی کردوون وه‌کو هه‌موو ئاده‌میزادیکی تر ، وه‌ به‌هه‌شت و دۆزه‌خیش هه‌ق و راستی یه‌ ، ئه‌وا خودای گه‌وره‌ ده‌یخاته‌ به‌هه‌شته‌وه‌ له‌سه‌ر هه‌ر کرده‌وه‌یه‌ک که‌ بوویته‌ "

٣ - یه‌کتا په‌رستی هۆی پرگاریبوونه‌ له‌ئاگری دۆزه‌خ ، وه‌کو له‌فه‌رمووده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ر خودا (ﷺ) هاتووه‌ که‌ ده‌فه‌رمویتی ((من شهد أن لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله حرم الله عليه النار)) (٣٧) .

واته " هه‌رکه‌سێک شایه‌تی بدات به‌وه‌ی هه‌یچ په‌رستراویک نیه‌ شایه‌نی په‌رستن بیته‌ جگه‌ له‌ (الله)، وه‌

(٣٥) رواه أحمد. وفي السلسلة الصحيحة برقم (٢٥٩١).

(٣٦) متفق عليه .

(٣٧) صحيح الجامع رقم (٦٣١٩).

محمد یش (ﷺ) نیردراوی ئه وه، ئه وا خوی گه وره ئاگری له سهر حه رام ده کات."

ههروه ها له فه رموده یه کی تر دا هاتوو ه که پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی ((إن الله تعالى قد حرم على النار من قال لا إله إلا الله يبتغي بذلك وجه الله))^(۳۸).

واته " خودای گه وره حه رامی کردوو ه له سهر که سیک که به زمان بلیت (لا إله إلا الله) و به دلایش باوه پی پی هه بیّت ، ته نها له بهر په زامه ندی خودا بیّت "

۴ - یه کتاپه رستی هوی هیدایه ت دانه له دونیا و قیامه ت داو هوی هیمنی و ئارامی یه له دواپه ژدا ، ههروه کو خودای گه وره ده فه رمویّت ﴿ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴾^(۳۹).

واته " ئه وان ه ی باوه پریان هیناوه و خودای گه وره به تاک و ته نها ده په رستن و به ندایه تییه که یان تیکه ل ناکن له گه ل هاوه ل برپاردان و سورنابن له سهر تاوانه گه وره کان و به و باوه په وه ده مرن، ئاسوده یی و هیمنی هه ربو ئه وان ه یه له په ژدی دواپی دا ئه وان ه پینمووی کران له ژیانی دونیا داو له تاقیکردنه وه ی ناو قه برو له په ژدی حیسابدا.

۵ - ئاسوده ترین که س به شه فاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه و که سه یه که یه کتاپه رست بیّت به به لگه ی ئه م فه رموده یه که پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رمویّت ((أسعد الناس بشفاعتي يوم القيامة من قال لا إله إلا الله خالصا من قلبه أو نفسه))^(۴۰)

واته " ئاسوده ترین که س به شه فاعه تی من له په ژدی دواپی دا ئه و که سه یه که له پالاوته ی دل و ده روونی یه وه بلی هیچ په رستراویک نیه شایه نی په رستن بیّت جگه له (الله).

۶ - یه کتاپه رستی سه ره کیتیرین هویه بولیخوشبوون له گونا ه و تاوان له لایه ن خودای په ره ردگار ه وه ، وه کو له م فه رموده یه دا که ئه نه سی کوری مالیک (ﷺ) ده یگیریتته وه که پیغه مبه ری خودا (ﷺ) فه رمووی : خودای گه وره ده فه رمویّت : ((يا بن آدم إنك لو أتيتني بقراب الأرض خطايا ثم لقيتني لا تشرك بي شيئا لأتيتك بقرابها مغفرة))^(۴۱).

^(۳۸) صحيح الجامع. رقم ۱۷۹۳.

^(۳۹) سورة الأنعام. آية ۸۲.

^(۴۰) رواه البخاري.

^(۴۱) أخرجه الترمذي وقال حديث حسن.

واته " خودای گه‌وره ده‌فرمویت ئه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م گهر به‌پرای زه‌وی گونا‌ه و تاوانت هه‌بی‌ت له‌پوژی دوا‌یی دا پی‌م بگه‌یت و هاوه‌لت بۆم بریار نه‌دابیت ئه‌وا منیش به‌پرای زه‌وی لیخوشبوونه‌وه پیت ده‌گه‌م، و اتا لیت خوش ده‌م ".^(۴۲)

۷ - یه‌کتا‌په‌رستی سه‌ره‌کیت‌ترین مه‌رجه بۆ سه‌ره‌که‌وتنی موسولمانان و پایه‌داربوونیان و جینشین بوونیان به‌دوا‌ی یه‌کتیدا، هه‌روه‌که‌ خودای گه‌وره ده‌فرمویت [وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ]^(۴۲).

واته " خودای گه‌وره به‌لینی دلتیا به‌خش و ته‌واوی داوه به‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه له‌ئیه‌وه ، وه کارو کرده‌وه چاکه‌کانیان ئه‌نجام داوه، دلتیا بن که‌خودای په‌روه‌ردگار جینشین و پایه‌داریان ده‌کات له‌ولاتدا ، هه‌روه‌که‌ چۆن ئیماندارانی پیش ئه‌مانی جینشین کردوه ، وه ئه‌و دین و ئاینه‌یان بۆ ده‌چه‌سپیت که‌خودا خۆی پی‌ی پازیه ، وه هه‌روه‌ها ترس و نا‌په‌ه‌تیان بۆ ده‌گورپیت به‌ ئارامی و هیمنی ، به‌مه‌رجیک هه‌ر من په‌رستن و هیچ جو‌ره هاوه‌لیکم بۆ بریار نه‌ده‌ن ، ئه‌وسا ئه‌وه‌ی دوا‌ی ئه‌و پایه‌دارییه بیباوه‌ر پیت ئا ئه‌و که‌سانه هه‌ر تاوانبارو له‌سنوور ده‌رچوون ".^(۴۳)

۸ - وشه‌ی یه‌کتا‌په‌رستی که (لا إله إلا الله) یه‌ باشترین و گه‌وره‌ترین وشه‌یه که‌یادو زیکی خودای پی‌ی بکری ، هه‌روه‌که‌ پی‌غه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) فرمویه‌تی ((من قال لا إله إلا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير في يوم مائة مرة كانت له عدل عشر رقاب وكتبت له مائة حسنة ومحيت عنه مائة سيئة وكانت له حرزا من الشيطان يومه ذلك حتى يمسي ولم يأت أحد بأفضل مما جاء به إلا رجل عمل أكثر منه))^(۴۳).

واته " هه‌ره‌که‌سێک سه‌د جار له‌پوژیکدا بلێ (هیچ په‌رستراویک نه‌ی شایه‌نی په‌رستن بیت جگه‌ له (الله)، ته‌نهایه‌وه هاوه‌لی نه‌ی، ده‌سه‌لات و خاوه‌نداریتی هه‌ر بۆ ئه‌وه، وه سوپاس و ستایشیش بۆ ئه‌وه له‌سه‌ر نیعمه‌ته‌کانی ، وه هه‌ر ئه‌و به‌توانایه له‌سه‌ر هه‌موو شتیکی ئه‌وا پاداشتی وه‌کو ئه‌وه وایه که‌ ده‌کو‌یله‌ی ئازادکردبیت، وه سه‌د چاکه‌ی بۆ ده‌نوسریت و سه‌د خراپه‌ی بۆ ده‌سپریته‌وه ، وه ده‌بیته‌ پارێزه‌ر بۆی

^(۴۲) سورة النور . آية ۵۵ .

^(۴۳) متفق عليه .

له شهیتان ئه و پۆژه تاكو ئیواری ، وه هیچ كهس له و چاكتری نه كردوو ، ته نها كه سیك نه بییت له و زیاتر یادی خودای كرد بییت "

۹ - ئه گهر بهنده ته واو خوی یه كلاكرده وه بوخواو یه ك خوا په رست بوو كه ئه ویش (الله) یه ، ئه وا بیجگه له خودا ترسی كه سی دیکه ی له دلدا نامینیت ، وه له سه ره مه رگیشدا ترس و نارپه حه تی پرووی تیناکات ، وه له پۆژی دویشدا به هه مان شیواز خه م و په ژاره و دلته نگه دایناگریت ، هه روه كو خودای گه وره ده فه رمویت ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (۶۲) الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ (۶۳) لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (۴۴) .

واته " ئاگا داربن كه (دۆستان و خۆشه و یستانی خودا) (۴۵) ترس و نارپه حه تی پروویان تیناکات چ (له سه ره مه رگ) دا بییت یان (له پۆژی لیپرسینه وه) دا بییت ، وه نه خه م و دلته نگه و په ژاره ش دایانده گریت ، (ئه و به خته وه رانه) باوه ری به تین و پر سۆزیان هیناوه به په روه ردگاریان و خویان ده پاریزن له خه شم و قینی خودا (به هوی ئه نجامدانی فه رمانه کانی خودا و دورکه و تنه وه له حه رامه کان). هه ر بو ئه وان ه یه (مژده ی کامه رانی و به خته وه ری) له ژیانی دونیادا و (له کاتی سه ره مه رگیشدا مژده ی به هه شتیان پی ده دریت) و له قیامه تیشدا (مژده کان ده بنه واقع ، هه موو مژده قورئانییه کان دینه دی) بیگومان ئه و به لئینانه ی خودا هه ر دینه دی و هیچ گۆرانکارییه کیان به سه ردا نایه ت ، ئا ئه وه یه سه رفرازی و کامه رانی گه وره و مه زن "

خوشکانی به پرز ، برایانی ئازیز داواکارم خودای گه وره هه موومان پینمویی بکات بو یه کتاپه رستی یه کی چاک و پته و بو ئه وه ی هه موو ئه و سودانه مان ده ست بکه ویت .

(۴۴) سورة یونس ، آیه ۶۲_ ۶۴ .

(۴۵) (دۆستان و خۆشه و یستانی خودا) واته (وه لی خودا)، مه رجی وه لی خودا ته نها دوو خاله: یه که میان ده بییت هه لگری بیروباوه ریکی چاک و پته و بییت ، هه موو مه رجه کانی یه کتاپه رستی خودات تیدا بییت، واته دوور بییت له شیرک و جو ره کانی شیرک... هتد، وه دوو میان ئه وه یه که شوینکه و تووی راسته قینه ی ریپازه که ی پیغه مبه ر (ﷺ) بییت، ئه ویش به ئه نجامدانی سوننه ته کان و وازه یینان له و هه موو شتانه ی که پیچه وان ه ی کرداره کانی ئه وه و هه موو داهینراوو بیدعه یه .

* گرنگی یه کتا په رستی :

۱ - یه کیک له خاله گرنکه کان نه وه یه نیمه دوور بکه وینه وه له وهی که زور شت بپه رستین، وه کو (دار ، بهرد ، پیاوچاک ، دایک ، نازهل ... هتد). له بهرام به ریشدا ده بیټ ته نها یه ک خودا بپه رستین که نه ویش (الله) یه ، وه کو خودای گوره له قورنانی پیروزدا ده فهرمویت ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾^(۴۶) .
واته " من جنوکه و ناده میزاده کانم ته نها بو په رستنی من دروستکردووه "

۲ - بانگه وازی هه موو پیغه مبه ران ته نها یه کتا په رستی خودا بووه ، هه روه کو خودای گوره بو مان باس ده کات و ده فهرمویت ﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴾^(۴۷) .
واته " نهی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) پیش تو هیچ پیغه مبه ری کمان نه نار دووه نیلا وه حیمان بو نار دووه به وهی هیچ خودایه که نیه شایه نی په رستن بیټ ته نها (الله) نه بیټ که شایه نی په رستن، وه ته نها منیش بپه رستن "

هه روه ها له بهر گرنگی و گوره یی یه کتا په رستی کاتی که خودای گوره پیغه مبه ری نار دووه بو ناده میزاده کان فی ری نه وه یانی کردووه که ته نها خودا بپه رستن و فهرمانه کانی جی به جی بکن، وه کار به و شتانه مه کن که خودای گوره له سه ری قه ده غه کردوون، وه کو خودای گوره ده فهرمویت : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾^(۴۸) .

واته " بو هه موو گه لو نه ته وه یه که نی در اووی کمان نار دووه بو نه وهی ته نها خودا بپه رستن و دوور بکه ونه وه له (تاغوت) "

سه باره ت به بانگه وازی پیغه مبه ران ده ربار هی یه کتا په رستی پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمویت : " الأنبياء إخوة من علات وأمهاتهم شتى ودينهم واحد "^(۴۸) .

نیبن چه جهر (په حمه تی خودای لی بیټ) ده ربار هی نه م فهرمووده یه ده لیټ ((له بنچینه دا دینی هه موو پیغه مبه ران یه که نه ویش یه کتا په رستی خودایه نه گهر له شیوازی په رستش و هه لس و که وتی رورانه یان

(۴۶) سورة الذاریات . آیه ۵۶ .

(۴۷) سورة الأنبياء . آیه ۲۵ .

(۴۸) سورة النحل . آیه ۳۶ .

(۴۸) متفق علیه .

جياوازيان هه يه ((^(٤٩)).

هه روه ها كاتيك پيغه مبهري خودا (ﷺ) (مه عاذي نارد بو (يه مهن) پي فهرموو ((إنك تأتي قوما من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله إلا الله))^(٥٠).

واته " تو ده چيته لاي نه ته وه يه ك خاوه ني كتيبن واته (جوله كه و گاورن) بو يه يه كه م شت كه تو بانگه وازي له بو ده كه يت يه كتاپه رستي يه، واته شايه تي دانه به وه ي هيج خودايه ك نيه شايه ني په رستن بيت جگه له (الله).

٣ - وشه ي يه كتاپه رستي كه (لا إله إلا الله) يه، نه وه نده گرنگه كه فهران به پيغه مبهري (ﷺ) كراوه به شه پر كردن تاوه كو خه لكي به زمان دهري ده برن، وه به دل باوه ري پي دينن، به كرده وه ش ده يسه لمينن، هه روه كو پيغه مبهري (ﷺ) له فهرموده يه كدا فهرموويه تي :- ((أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأني رسول الله وقيموا الصلاة ويؤتوا الزكاة))^(٥١).

واته " فهرانم پي كراوه به شه پر كردن له گه ل خه لكيدا تاوه كو شايه تي ده دن به وه ي هيج خودايه ك نيه شايه ني په رستن بيت جگه له (الله)، وه منيش ني درراوي نه وم، وه نويژه كانيان نه نجام ده دن و زه كاتي ماله كانيشيان ده رده كه ن "

٤ - هه ر له بهر گرنگي يه كتاپه رستي ياساي شه ري تا يبه تمه ندي خوي هه يه به وه ي له بيروباوه رو عيباده تدا هيج كاريك وه رناگيري ت تاوه كو به لگه ي له سه ر نه هات بيت، به لام به پيچه وانه وه له شته كاني دي كه دا هه موو شتيك پاكه و حه لاله تاوه كو به لگه يه ك نه هات بيت له سه ر پيسي تي حه رامبووني^(٥٢).

٥ - هه روه ها ده بينن نه و كه سه ي كه له يه كتاپه رستي و ئيسلام هه لده گه ري ته وه ده بيت كو مه ليك شتي له گه لدا بكريت، نه ويش (ژن پينه دانيتي، نابيت سه ربراي ده ستي بخوريت، كه مرد نابيت نويژي له سه ر بكريت و له گورستاني موسولمانان بنيژري ت و نابيت دعاي خير و ليخوشبووني بو بكريت... هتد) چونكه نه و به و بيروباوه ره وه مردوه و له ئيسلام هه لگه راوه ته وه.

^(٤٩) انظر : (فتح الباري) . (٦ / ٥٩٧)

^(٥٠) متفق عليه .

^(٥١) متفق عليه .

^(٥٢) هذه قاعدة مهمة وجلييلة في (أصول الفقه) كما يقولون ((الأصل في العبادة منع إلا بالنص ، والأصل في الأشياء الإباحة إلا

بالنص)) .

۶ - یه کیکی تر له گرنگییه کانی یه کتاپه رستی ئه وه یه، کاتیك خودای گه وره ئاده می دروستکرد په یمانی له ئاده م و نه وه کانی وهر گرت به وهی نابیت هاوه لی بو بریار بدریت و نابیت هیچ خودایه ک بپه رستریت به راست بزانییت جگه له (الله) نه بییت، هه روه کو خودای گه وره له قورئاندا ده فره رموییت ﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا ﴿۵۳﴾ .

۷ - هه روه ها گرنگی یه کی دیکه ی یه کتاپه رستی ئه وه یه که یه که م پرسیار له ناوگوردا لیت ده کری ئه وه یه که (په روه ردگارت کی یه؟) ئیدی له ویوه ده ست پی ده کات، یاخود له پوژی چه شرو حساب دا یه که م پرسیاره، جا ئیتر بارت لار ده بیته وه چ به ره و وزه خ بییت خودا په نامان بدات یاخود به ره و به هه شت بییت خودای گه وره هه موومان له وی کۆبکاته وه .

بۆیه براو خوشکی ئیماندارم هه ول بده و خۆت پرگار بکه له دۆزه خیک که سوته مه نییه که ی مرۆف و به رده، وه پیشبرکی بکه بو به هه شتیك که پانتاییه که ی به ئاستی ئاسمانه کان و زه و بییه، چونکه کاتیك ئه و پرسیاره ده کری، کۆمه لیک هه یه هه ر به ناو په روه ردگاری (الله) بووه، به لکو ئه و گوپرایه لی (گورانییژیک) ی کردوه، یان (سه رۆک حیزیك) یان (نوسه ریکی مارکسی بی ئیمان) یان (پاره و سامان) یان یان یان هتد. خوشکی خۆم، برای به ریزم هه تاکو ساته وه ختی مردن تۆ ده رباره ی یه کتاپه رستی بخوینیته وه و گرنگی پی بدهیت هیشتا که مه و زیاتر داوای پی راگری و ئیستیقامه بکه له سه ر یه کتاپه رستی، چونکه تۆ له ساته وه ختی کدا ده ژیت به ملیونه ها دین و خودا و بیروباوه ر هه یه که نه ئه قل پی پازیبه و نه نه قلیش هه موویان وا له تۆ ده که ن که یه که م شت بیروباوه ر هه کت تیك بدهن و تووشی داروخانی بکه ن، بۆیه ئه و گۆله یان لی تۆمار کردیت ئه و تۆ حسابت یه کلا ده بیته وه و شوپ ده بیته وه به ره و لای دۆزه خ و دین و ئیمان له ده ست ده ده ییت، بۆیه داوا له خودا ده که م من و ئیوه ش له سه ر یه کتاپه رستییه کی ته واو دابمه زینییت .

(۵۳) سورة أعراف، آية ۱۷۳.

* هه ئوه شینه ره وه کانی ئیسلام :

داوی ئه وهی باسی بیروباوه ره کانی ئیسلام بوونمان کرد، وه هه موو ئه و شتانه مان زانی که گهر په پیره و بکری ئه و خاوه نه که ی سه رفرازه و له گه ل کۆمه لی ئیمانداراندایه، لیره دا گرنگترین ئه و خالانه باس ده که یین که وا بیروباوه ری موسولمان هه لده وه شینیه وه و به پای زانایانیش له ئیسلام درده چیت گهر خۆیشی به موسولمان و خاوه ن ئیمان داده نییت، به کورتی ئه و خالانه ش له (۱۰) خال پیکهاتون که بریتین له مانه ی خواره وه :-

۱ - هاوبه شی بوخودا دانان له په رستندا ، چونکه خودای گه وره ده فه رمویت :- ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ ^(۵۴).

واته " خودای گه وره به هیچ شیوه یه که له وه خۆش نابیت که هاوبه شی بو دابنریت، وه جگه له وه ش له هه موو تاوانیکی دیکه خۆش ده بیت گهر خۆی بیه ویت "

جگه له وه ش خودای گه وره له ئایه تیکی دیکه دا ده فه رمویت :- ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ ^(۵۵).

واته " بیگومان هه رکه سیك هاوبه ش بوخودا دابنی ئه و خودای گه وره به هه شتی لی حه رام ده کات و جیگای هه میشه یی دۆزه خ ده بی، وه موشریکه کان هیچ سه رخه ریکیان نیه "

وه پیشتر ئاماژه مان به هه موو جوهره کانی هاوبه ش دانان کرد بوخودای گه وره جا چ داواکردن بیت یاخود سه ربهرین یاخود هاوارپیکردن بیت. که بیگومان خاوه نه که ی له ئیسلام درده کات چونکه شیرکی گه وره یه و به کۆرای زانایان خاوه نه که ی له چوارچیوه ی ئیسلام درده کات و له دۆزه خیشدا به هه تا هه تایی ده مینیه وه گهر تۆبه نه کات و نه گه ریته وه پیش ئه وه ی بمریت.

۲ - که سیك که له نیوان خۆی و خودادا واسیته یه که دابنی بو هاوار پیکردن یاخود داوی شه فاعه تی لیبکات یاخود پشستی پی ببه سستی و داوی پزق و پۆزی لیبکات ئه و دیسان به کۆرای زانایان چوه وه ته دره وه له ئیسلام.

۳ - هه رکه سیك موشریکه کان به کافر نه زانی و یان گومانی هه بیت له کافر بوونیان یان پریازه که یان

^(۵۴) سورة النساء ، آیه ۴۸.

^(۵۵) سورة المائدة ، آیه ۷۲.

به‌دروست بزانی و ته‌نانهت به‌رگریشیان لیبکات نه‌وا بیگومان کافر ده‌بی.

۴ - هه‌رکه‌سیک باوه‌ری و ابیت که‌ریبازی یه‌کیکی تر باشتره له‌و ریبازهی که‌وا پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌سه‌ری بووه یان حوکمی که‌سیکی دیکه یان که‌سیکی (تاغوت) به‌باشتر بزانی له‌و حوکمی که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌سه‌ری بووه نه‌وا گومانی تیدا نیه که نه‌ویش کافره‌و له‌ئیسلام چووته ده‌روه.

۵ - هه‌رکه‌سیک رقی بییت له‌شتیک له‌وه‌ی که‌وا پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پیی هاتوووه ته‌نانهت نه‌گره‌ر کاریشی پیی بکات نه‌وا هه‌ر کافر ده‌بی. به‌لگه‌ش بو نه‌م خاله‌ خودای گه‌وره له‌قورئانی پیروزدا ده‌فه‌رمویت :- ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾^(۵۶).

واته " کرده‌وه‌ی کافره‌کان پوچه‌ل بووه‌ته‌وه ، چونکه رقیان هه‌بووه له‌وه‌ی خودای گه‌وره دایبه‌زاندوووه (قورئان بییت یان کتیبه‌کانی تر) به‌و هویه‌وه کرده‌وه‌کانیانی پوچه‌ل کرده‌وه‌و لیی وه‌رنه‌گرتن ."

۶ - هه‌رکه‌سیک گالته به‌شتیک له‌ئاینی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) یان پاداشتی خودای گه‌وره‌دا بکات نه‌وا بیگومان کافر ده‌بی، به‌لگه‌ش بو نه‌م خاله‌ خودای گه‌وره له‌قورئانی پیروزدا ده‌فه‌رمویت :- ﴿قُلْ أِبَالِلَهُ وَأَيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ لَا تَعْتَدِرُوا قَدِّ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ﴾^(۵۷).

واته " ئایا ئیوه گالته‌و لاقرتی به‌خوداو ئایه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ده‌که‌ن؟! پاساو مه‌هیننه‌وه له‌دوای نه‌وه‌ی باوه‌رتان هینابوو کافربوون ."

۷ - جادووگه‌ری ، وه‌کو دوورخستنه‌وه‌و له‌یه‌ک کردنی نیوان ژنو پیاو یاخود دوو که‌س که‌پیی ده‌وتریت (الصرف) ، وه‌یه‌کخستن و دروستکردنی خوشه‌ویستی له‌نیوان دوو که‌س به‌شیوازی ناشه‌ری که (العطف) ی پیی ده‌وتریت ، وه‌هه‌موو نه‌و کارانه‌ی که جادووگه‌ر نه‌نجامی ده‌دات، هه‌رکه‌سیک برای پیی هه‌بییت یاخود نه‌نجامی بدات نه‌وا نه‌ویش کافر ده‌بییت، به‌لگه‌ش بو نه‌م خاله‌ خودای گه‌وره له‌قورئانی پیروزدا ده‌فه‌رمویت :- ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾^(۵۸).

واته " نه‌و دوو فریشته‌یه‌ی که خودای گه‌وره بو تاقیکردنه‌وه‌ی خه‌لکی هینابوونیه سه‌ر زه‌وی ناویان (هاروت و ماروت) بوو، هیچ که‌سیکیان فی‌ری جادوو سیحر نه‌ده‌کرد ئیلاا پییان ده‌گوت ئیمه‌ فیتنه‌ین جا خوتان

^(۵۶) سورة محمد ، آية ۹ .

^(۵۷) سورة التوبة ، آية ۶۵_ ۶۶ .

^(۵۸) سورة البقرة ، آية ۱۰۲ .

کافر مه که ن " .

۸ - پشتکردن له نایینی خودای گوره به جوریک که ههول نه دات فییری بییت یان کاری پیبکات ، ئەوا کافر ده بییت به به لگه ی ئەم نایه ته ی خودای گوره که له قورئاندا فه رموویه تی :- ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾ (۵۹) .

واته " کئی هه یه له و که سه سته مکارتر بییت که نایه ته کانی خودای بو پروون ده کریته وه له پاش ئەوه ی ئەم پشت هه لبکات، به راستی ئیمه تۆله له تاوانباران ده سینینه وه " .

۹ - که سییک پشتیوان و هاوکاری که سانی موشریک و کافر بکات له دژی موسولمانان، ئەوا ئەو که سه ش کافره به به لگه ی ئەم نایه ته که خودای گوره ده فه رموویت :- ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ (۶۰) .

واته " هه رکه سییک پشتیوانی کافران بکات ئەوا وه کو ئەوان حیسابی بو ده کریت ، وه خوداش هیدایه تی هۆزی کافران نادات " .

۱۰ - هه رکه سییک بیروباوه ری وابییت که ده توانییت و مه ودا ی هه یه و ری پیدراوه که له شه ریه ته ی ئیسلام لادبات و ناینیکی دیکه بو خوی هه لبرئیریت ئەوا بیگومان ئەویش کافر ده بییت، به به لگه ی ئەم نایه ته ی خودای گوره که ده فه رموویت :- ﴿وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (۶۱) .

واته " هه رکه سییک جگه له ناینی ئیلام ناینیکی دیکه بو خوی هه لبرئیریت ئەوا لیلی وهر ناگی ریت و له دواوژیشدا له خه ساره تمه ندانه " .

بۆیه خوشکی به ریژم ، برای خۆشه ویستم ئەم (۱۰) خاله ی که خستمانه پروو به کۆی پای زانایانی (ئه هلی سوننه و جه ماعت) که سییک ئەنجامی بدات ئەوا له ئیسلام ده رده چیت و پیی کافریش ده بییت، بۆنمونه گهر پیی وابییت له سه ده ی بیست و یه که مدا سه ده ی عه وله مه و جیهانگی ریه یان سه ده ی ئەنته رنییت و شته تازه داهینراوه کانه تازه ئیسلام باوی نه ماوه گهر (به راسته وه به ئەنقه ست بیلی یا خود به گالته و گه په وه بیلی یا خود به هه ر شیوازیکی دیکه که خوی پی هه ل ئەخه له تینی) ئەوا پی کافر ده بی، وه که سییک شتییک بزانی که ده ستورییک پیچه وانه ی شه ریه ته ی ئیسلامه و ئەم پیی رازی بی و هه روه ها له به رامبه ردا به حوکمی شه ریه ته ی

(۵۹) سورة السجدة ، آية ۲۲ .

(۶۰) سورة المائدة ، آية ۵۱ .

(۶۱) سورة ال عمران ، آية ۸۵ .

ئیسلام پازی نه بی و برینی دهستی دزو کوشتنی که سی زیناکه ر جا چ پیاو بیّت یان ئافرته هه مووی به شتی کۆن بزانی وای دابنی ئیستا باوی نه ماوه ئه وای دیسانه وه کافر ده بی و له ئیسلام دهرده چی، هه روه ها که سیکیش گالته به سوننه ته کانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بکات وای دابنی که شتیکی عه شایه رانه یه و بیکه لک و بیبایه خه، له کاتیکدا که ده زانی ئه وه سوننه ته و عیلمی پیی هه بی دیسانه وه ئه ویش کافر ده بی به به لگه ی خالی شه شه م که باسمانکرد. وه ده یان و سه دان نمونه ی تر هه یه که ئاماژه بو هه بوونی ئه و (۱۰) خاله ده که ن له تاکه کانی ئه م کۆمه لگایه ی ئه مپۆی ئیسلامدا، بویه دیسانه وه ده یلیمه وه خوشکی خۆم، برای نازیزم هه ول بدهن بیروباوه پرتان چاک بکه ن و ئاگاتان لی بیّت، نه وه کو ئیستا کافر بییتن و خۆتانیش ئاگاتان لی نه بیّت بویه داوا له خودا بکه ن و بگه ریینه وه سه ر ریگا راسته که ی ئیسلام و خۆتان به دور بگرن له هه ر ریگا و ریچکه یه کی دیکه که تازه داهینراوه و پیچه وانه ی شه ریعه تی ئیسلامه و ده یان و هه زاران شیرک و شتی ئه فسانه یی و خورافیاتی تیدایه که هه موو پیچه وانه ی بیروباوه پی ئه هلی سوننه ت و جه ماعه ته .

بهشی دووهم :

زیانو مهترسی شهریک و هاوہل بوخودا دانان (*)

۱ - شهریک بوخودا دانان گهورهترین زولم و ستمه، وهکو خودا فرموویهتی ﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (۶۲) .

۲ - پیغهمبری خودا (ﷺ) فرموویهتی ((أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نَدَاً وَهُوَ خَلْقُكَ)) (۶۳) .

واته " گهورهترین تاوان شهویه که هاوہل و هاوشیوهو شهریک بو خوا دابنییت له حاله تییکدا که تنها شهو توی دروست کردوه "

۳ - پهروهردگار له شهریک دانان خوش ناییت بههیچ شیوهیهک و لیبوردوه عهفوکردن شمولی شیرکی گهوره ناکات : وهکو خودای گهوره فرموویهتی : ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ (۶۴) .

واته " پهروهردگار له گوناهیك خوش ناییت که بریتی بیّت له شهریک بؤدانانی . بهلام بهگویره ویستی خوئی خوش دهبیّت له ههر گوناهیك تر جگه له شیرک . وه ههرکهسی شهریک بو خوا دابنی شهوا گوناهو بوهتان و درویهکی گهورهی کردوه "

چونکه خوا شهریکی نییه له راستیدا . کهواته تهگهر کهسیک له سهر شیرکی گهوره مردبیّت بی شهویه توبهیی لی کردبیّت شهوه پهروهردگار بههیچ شیوهیهک لیی خوش نابی . کهواته شهریک بو خوا دانان گهورهتره له کوشتنی نا به ههق و زینا و دزی وههموو تاوانه گهورهکانی تریش!

۴ - شهریک بو خوا دانان دهبیته هوی ههلوهشانندهوی ههموو کردهوهو چاکهیهک . خودای گهوره دهفرمویت : ﴿لَيْسَ أَشْرُكَتَ لِيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ﴾ (۶۵) .

واته " تهگهر شهریکت بو خودا دانا شهوا کردهوهو کانت ههلهدهوشیتهوه " .

(*) له گوڤاری پیگای راست ژماره (۱) وهرگیراوه بهدهستکاری یهکی کهمهوه ، نویینی (د. عبداللطیف احمد مصطفی).

(۶۲) سورة لقمان ، آیه ۱۳ .

(۶۳) البخاري : ۴۴۷۷ .

(۶۴) سورة النساء ، آیه ۴۸ .

(۶۵) سورة الزمر ، آیه ۶۵ .

۵ - زەرەمەندبۈنى دىنيا ۋە قىيامەت، ۋەك پەرۋەردگار فەرمۇيەتى: ﴿.....وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾^(۶۶) .

ۋاتە " ئەگەر شەرىكت بۇخودا دانا ئەۋا لە زەرەمەندان دەبىت " .

۶ - حەرام بۈۈنى بەھەشت لىيان :

۷ - چۈنيان بۇ ناۋ دۆزەخ ۋە مانەۋەيان تىدا بە بەردەۋامى :

۸ - ھاۋبەشى پەيداكاران شەفاعەت كارو سەرخەرىكىيان نىيە . ۋەك خۋاى گەرە فەرمۇيەتى ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ

رَبِّي وَرَبِّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾^(۶۷) .

ۋاتە " ھەر يەككىك شەرىك بۇ خودا دابنىت ئەۋا پەرۋەردگار بەھەشتى لى حەرام كىردە، شۈيىشى

دۆزەخە، ۋە ھىچ پىشتىۋانىكىيان نىيە رىزگارىيان كات لەم ھالە

ۋە شىرك سوكاىەتییە بۇ مرۆف، چۈنكە مل كەچى بەندايەتى دەنۈيىت پەستراۋىكى ۋەكو خۋى بى دەسەلات

ۋە دروستكراۋ، ۋە تومىد ۋە متمانى بە خۋا كەم دەبىتەۋە ۋە ئىعتىماد دەخاتە سە شتى خورافى ۋە دار ۋە بەردۈ پەرۋ

گۆر ۋە لە ھەموو ئەۋ شتانه دەترسىت " .

شېرك دوو جۆرە^(۶۸) :

جۆرى يەكەم : شېركى گەرەۋە ئاشكرا : (الشرك الأكبر الجلي) .

خاۋەنەكەى پىلى لە ئىسلام دەچىتە دەرەۋە كافر دەبى دۋاى چەسپاندى بەلگە لەسەرى ۋە ھەموو ئەۋ زىيان

مەترسى ۋە ھەرەشانەى پىشۋویشى لە سەرە، ۋە ئەۋەى جىگای مەترسىيە ئەۋەيە خەلكانىك ۋە كۆمەلانىك لەۋ

ئومەتە دەگەرپىنەۋە سەر دىنى ھاۋەل ۋە شەرىك بۇ خۋادانان، ۋەك لە ھەدىسدا ھاتۋە كەپىغەمبەر (ﷺ) فەرمۇيەتى

((ولا تقوم الساعة حتى يلحق حي من أممي بالمشركين ، وحتى تعبد فنام من أممي أوثان))^(۶۹) .

كەۋاتا شىرك لە ناۋ ئومەتدا ھەيە، لە بەر ئەۋە زۆر زەرۋەرە موسولمان وريا بىت ۋە لە ھەموو خراپەيەك زياتر

خۇ پارىزى لىبكات. ۋە خۇ پارىزى بەۋە دەست پى دەكات كە جۆرى شىرك بناسىت بەۋردى تاۋەكو بتوانىت خۋى لى

پارىزىت بە يارمەتى خودا چۈنكە دۆژمنت نەناسىت ناتوانىت خۇ پارىزى لى بكەيت!.

(۶۶) ھەمان پەراۋىزى پىشۋو.

(۶۷) سورة المائدة ، آية ۷۲ .

(۶۸) ھەندىك لە زانايان فەرمۇيەنە جۆرى سىئەمىشى ھەيە كەبىتتى يە لە شىركى ون (الشرك الخفى).

(۶۹) رواه أبو داود : ۴۲۴۴ . صحيح على شرط مسلم.

۲- شیرکی بجوک و نائاشکرا : (الشرك الأصغر الحفي) .

خاوه نه که ی پی له ئیسلام ناچیتته دهره وه کافر نابیت، به لام گونا هیکی زۆر گه وره یه و شه و کرده وه یه هه لده وه شینیتته وه که شیر که که ی تیدا کۆکرا وه مه ترسی چوونه دۆزه خی لی ده کریت .

جوړی یه که م : شیرکی گه وره : (الشرك الأكبر).

شیرکی گه وره بریتیه له یه کسان کردنی غهیری خوا به خوا له و شتانه دا که له تایبه تمه ندیه کانی په وهر دگاریتین یان په رستراویتی یا ناو سیفه ته کانن. مه به ستیش له و یه کسان کردنه هاوه ل بۆ دانانیتتی له تایبه تمه ندیه کانییدا جا جیاوازی نییه که گه یان دیتیه پله ی په وهر دگاریتتی تیدا یان نا!.

که واته شیرکی گه وره بریتیه له (أن تجعل لله ندا في ربوبيته أو ألوهيته أو أسماءه وصفاته)^(۷۰) واته هاوه ل و

هاوبه ش و هاوشیوه دانان بۆ خوا له یه کی له و سی لایه نه دا که تایبه ته به خۆی:

۱ - لایه نی په وهر دگاریتتی .

۲ - لایه نی په رستراویتی .

۳ - لایه نی ناو سیفه ته کانی .

(۷۰) معارج القبول (۲ / ۴۸۳) .

یه‌که‌م : شیرک بو خوادانان له په‌روه‌دگاریتیدا

(الشرك في الربوبية)

که بریتییه له‌وه‌ی که غه‌یری خودا بکه‌یته شه‌ریکی ویه‌کسانی خوا له تاییبه‌تمه‌ندییه‌کانی په‌روه‌دگاریتیدا یاخودشتیکی تاییبه‌ت مه‌ندییه‌کانی په‌روه‌دگاریتی پال بده‌یته غه‌یر خوا وه‌ک دروست کردن و ژیاندن و مراندن و به‌رپوه‌بردنی بوونه‌وه‌ر و رزق و رۆزی دان و شهرع و یاسا بو دانان و فرمان پیکردن و سود و زیان به‌ده‌ست بوون و وینه‌ی ته‌مانه. ته‌هلی سوننه‌ت باوه‌ریان وایه: که سود و زیان و خیر و شهر، مردن و ژیان و رزق و رۆزی و فه‌قیری و ده‌وله‌مه‌ندی و ساغی و نه‌خۆشی به‌رپوه‌بردنی بوونه‌وه‌ر تنه‌ها به‌ده‌ست خودایه. به‌گویره‌ی قه‌زاو قه‌ده‌ر و بریار و بیست و فه‌رمانی ته‌وه، بی‌ته‌وه‌ی که‌سیک هه‌بیته‌ به‌ر هه‌لستکاری بیته، یان به‌رامبه‌ر خودایکی هه‌بیته‌ یان شه‌ریکیکی هه‌بیته، یان یارمه‌تی ده‌ریکی هه‌بیته‌ له‌یه‌کیک له‌و شتانه‌دا وه‌ک له‌م نایه‌ته‌دا ده‌رده‌که‌ویته :

۱ - ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾^(۷۱) .

واته " دروستکردن و به‌رپوه‌بردن و فه‌رمان پیکردن و به‌رنامه‌وه‌ شهرع و یاسا و بو دانان تنه‌ها بو خودایه‌وه، تاییبه‌ته به‌و زاته، که په‌روه‌دگاری هه‌موو جیهانه "

۲ - ﴿وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾^(۷۲) .

واته: موکی تاسمانه‌کان و زه‌وی و نیوانیشییان تنه‌ها بو خودایه.

۳ - ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَآئِي تُؤْفَكُونَ﴾^(۷۳) .

واته: نایا هه‌چ دروستکراویکی تر هه‌یه رزقتان بدات له تاسمان و زه‌وی؟!

که‌وه‌ بو هه‌رکه‌سیک غه‌یری خودا بکاته شه‌ریک و هاوبه‌ش و یه‌کسانی خوا له تاییبه‌تمه‌ندییه‌کاتی په‌روه‌دگاریتی دا ، واته باوه‌ری وایته که دروست کاریکی تر له‌گه‌ل خودا یان مه‌لیکیکی تر خاوه‌نی بوونه‌وه‌ره له‌گه‌ل خودا یا یه‌کیکی تریش بو‌ی هه‌یه حه‌لال و حه‌رام و شهرع و یاسا به‌رپوه‌بردن بو مرۆف دابنیت ته‌وه ته‌ویشی کردوه به‌شه‌ریکی خودا له په‌روه‌دگاریتیدا .

﴿توانای هینانی خۆشی و لادانی ناخۆشی دانه پال غه‌یری خوا شه‌ریک بو خوادانانه له په‌روه‌دگاریتیدا﴾

(۷۱) سورة الأعراف ، آية ۵۴ .

(۷۲) سورة المائدة ، آية ۱۷ .

(۷۳) سورة فاطر ، آية ۳ .

لە چەندىن ئايەت و ھەدىسدا ھاتووە كە ھىچ يەككى غەيرى خودا سود و زىيانى بە دەست نىيە بۆيە نايىت ھاواريان بىكرىتى، وەك لەم ئايەتەدا دەردەكەويت : ﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيرٍ﴾^(۷۴) . واتە: ئەي محمد (ﷺ) بۆ ئەوئى ناشياويىتى و ناشايستەيەتى پەرستراويىتى غەيرى خوا نىشانى موشرىكەكان بەدەيت بەلگەي رونيان بۆخەيتە روو لە سەر ئەوئى كە پەرستراوەكانيان بە ھىچ شىوئەيەك ھىچ سود و زىيانىكيان بە دەست نىيە ، كەواتا شايستەي ئەوئە نىن رەجاي دەست خستەن ولادانى شەريان لى بىكرىت و ھاواريان بىكرىتى و ئىعتىمادىيان پى بىكرى ، چونكە ھىچيان بە دەست نىيە بفرموو ئەي موشرىكەكان كە بانگ ئەكەن ئەوانەي كە دەيان پەرستەن غەير خوا و كرەوتانە بە شەرىكى خودا لە ئىعتىقاد بوون بەوئى كەشتىك لە سوود و زىيان بەدەست بىت و ئىعتىماد خستەن سەر و ھاوار و داوا لى كرەديان بانگيان كەن تا بۆتان دەرەكەويت كە ھەريەكىك لەوانە ئىوئە ئىعتىمادتان پىيانە ، كەواتە غەيرى خوا:

۱ - خاوەنى تۆزقاليكىش نىن سەربەخۆين لە ئاسمانەكان و زەويدا .

۲ - وە لەوئەش كەمتر بە شەراكەتەش لەگەل خوا ھىچ بەشىكيان نىيە .

۳ - وە لەشەراكەتەش كەمتر يارىدەرەو جىگرى خواش نىين لە ھىچ شىتىكدا واتا پەرورەدگار بەيارىدەدەرىش

قبوليان ناكات و ھىچ مافىكيان نىيە لەگەل خوادا .

۴ - وە ھەرئەوئە لەوئەش كەمتر ناتوانن تىكاو رجاو شەفاعەتەش بىكەن لەلای خوا بەبى ئىزن و پوخسەتى ئەو بە

تەواوئەتى .

كەواتە بۆمان دەرەكەوت غەيرى خوا ھىچى بەدەست نىيە كە ھىچىشى بەدەست نەبىت بى عەقلىو بى شەرعىيە

كە مرۆفە خۆي بە وان بىستىت و ئىتمادىيان بىخاتە سەر، چونكە مرۆفە كاتىك داوئە لە يەكىك دەكات لە بەرئەوئە داواي

لى دەكات چونكە باوئەرى وايە كە شىتىكى بەدەست بىت لە ھىنانى خىر و لادانى شەرپ بە يەكىك لەم چوار شىوئەيە:

أ - بە شىوئەي سەر بەخۆي (على وجه الإستقلال) خاوەنى سولتە بىت .

ب - ياخو بەسەر بەخۆ نەبىت بە ھاوبەشى و شەراكەت لەگەل يەكىكى ترى خاوەن دەسەلاتدا(على وجه

الإشتراك).

ج - ياخود ئەگەر شەرىكى دەسەلاتدارەكە نەبوو ئەوا يارمەتى دەر و جىگرو ژىردەست و وەزىرى بىت .

د - ياخو ئەو مافەي نەبوو مافى ئەوئە ھەبىت وا لە خاوەن سولتەكە بىكات بە ئازادى وسەربەستى و

(۷۴) سورة سبأ ، آية ۲۲ .

کراوه یی ههرداوایه کی بیټ بۆ ههه که سیټک داوا بکات و ههه کاتیټک بیټ.

بهلام پهروهردگار له ئایه ته که ی سورته تی سبأ روونی کردووه ته وه که غهیری خوا ههه چهنده پله و پایه ییشی بهرز بیټ وه که پیغه مبه رانی نیردراوی خواو فریشته کانی له خوا نزیك و پیاوچا کانیس هیچ یه کیټک له م چوارمافه یان نییه ناتوانن داوا ی شه فاعه تیش بکه ن به چهنده مه رجیټک نه بیټ که ته مانهن :

۱ - خوا ئیزنیان بدات .

۲ - وه ئه وه که سه ش که شه فاعه تی بۆ ده که ن خوا رازی بیټ له شه فاعه ت بۆ کردن بۆی .

وه له هه مان هه دیسدا هاتووه .

۱ - (اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت)^(۷۵) .

۲ - (واعلم أن الأمة لو اجتمعت على أن ينفعوك بشيء لم ينفعوك إلا بشيء قد كتبه الله لك ولو اجتمعوا

على أن يضروك بشيء لم يضروك بشيء إلا قد كتبه الله عليك)^(۷۶) .

وه له ئایه تی تریشدا هاتووه که خو شه ویسترن به نده ی خوا که پیغه مبه ره (ﷺ). هیچی به ده ست نییه له خیرو

شه ر، نه بو خۆی نه بۆ غهیری خۆی وه شایسته ی ئه وه ی نییه که ئیمه هاواری بکه ینی بۆ نمونه خودای گه وره

ده فه رمو یټ : ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾^(۷۷) . واته: ئه ی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) تۆ هیچت به ده ست نیه ، که و ابو و

با خه لکیش ئه وه بزائن بۆیه پییان به رموو : ﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾^(۷۸) .

واته: به رموو من هیچ سوود و زیانیټکم به ده ست نییه بۆ نه فسی خو شم ، مه گه ر شتیټک که خودا ویسته ی له

سه ر بیټ چ جای بۆ ئیوه .

وه هه مان مانا له هه دیسدا هاتووه که ئه بو هورهیره (ﷺ) فه رمو ی: (یا معشر قریش اشترؤا أنفسکم من

الله لا أعني عنکم من الله شیئا یا بني عبد مناف اشترؤا أنفسکم من الله لا أعني عنکم من الله شیئا یا عباس بن

عبد المطلب لا أعني عنک من الله شیئا یا صفیه عمه رسول الله لا أعني عنک من الله شیئا یا فاطمه بنت محمد

سلینی من مالی ما شئت لا أعني عنک من الله شیئا)^(۷۹) .

^(۷۵) متفق علیه .

^(۷۶) صحیح الجامع ، ۷۹۵۷ .

^(۷۷) سورة آل عمران ، آیه ۱۲۸ .

^(۷۸) سورة الأعراف ، آیه ۱۸۸ .

^(۷۹) صحیح الجامع ، ۷۹۸۲ .

واتە: ئەبو ھورەيرە رەزاو رەجمەتى خىواي لى بىت دەگىپتەو كاتىك كە ئەم ئايەتە ھاتە خوارەوہ : ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ واتە بانگەوازي عەشیرەت و خزم و كەسە نزيكە كاني خۆت بکە و ئاگاداريان بکەرەوہ، پىغەمبەر(ﷺ) خەلكى قورەيشى ھەموو كۆكردەوہ پى فەرموون: ئەي عەشیرەتى قورەيش نەفسى خۆتان دەرباز بکەن لە ئاگر، چونكە من بۆم دابىن ناكريت ھىچ زيان و سودىك لەلايەن خواوہ بۆ ئىوہ.

ئەي ھۆزى بەنى عبدمناف نەفسى خۆتان دەرباز بکەن لە ئاگر، چونكە من بۆم دابىن ناكريت ھىچ زيان و سودىك لەلايەن خواوہ بۆ ئىوہ.

ئەي عەباسى مامى پىغەمبەر نەفسى خۆت رزگار بکە لە ئاگر، چونكە من بۆم دابىن ناكريت بۆت ھىچ زيان و سودىك لەلايەن خواوہ.

ئەي صەفییەى ئاموژنى پىغەمبەر نەفسى خۆت دەرباز بکە لە ئاگر، چونكە من بۆم دابىن ناكريت بۆت ھىچ زيان و سودىك لەلايەن خواوہ.

ئەي فاتمەى كچى محمد(ﷺ)، داوام لىبکە ئەوہى دەتەوئیت لە مائەكەم، چونكە من بۆم دابىن ناكريت بۆت ھىچ زيان و سودىك لەلايەن خواوہ.

كەواتە بەلگەى قورئان و ھەدىس پروون بووہ وە كە بەرپۆبەردنى بوونەوہر بە ھەموو شىئوہە كىيەوہ سود و زيان و خەيرو شەر تەنھا بەدەست خودايە. وە ھەركەسىك ئىعتىقادى ئەم شتانەى بە غەيرى خوا ھەبىت ئەوہ شىركە وە كوفرە. بەلام بەداخوہ لەناو موسولماناندا نەفامى وا ھەيە كە ئەم جۆرە ئىعتىقادە شىركەيان بەغەيرى خودا لە پىشەوايان و پياو چاكان وە ئىعتىقادىيان وايە كە خودا تواناي بەرپۆبەردنى ھەندى بونەوہرى پى بەخشىون وەك لەم قسە ناروايانەى خۆياندا دەردەكەوئیت كە لە كتيبەكەى خۆياندا نەقل كراون.

لە بەر ئەوہ ئىعتىقادە شىركە و پوچە دەبينىن و دەبىستىن زۆر لە نەفامان و ھاوار دەكەن شىخ عەبدولقادر - رەجمەتى خىواي لى بىت - وە ناوى (غوس) يان لى ناوہ كە لەراستىيدا تەنھا خودا (غەوس)ە ، چونكە (غەوس) واتا (فرياگوزار) دىت واتە ئەوہى لەكاتى تەنگانەدا بە فرياي دىت. وە باوہريان وايە كە تواناي ئەوہى ھەيە ھەموو داواكارىيەكە جىبە جىبكات و وەلامى ھەموو شىيان بداتەوہ، يەكەميان لە نەخۆشى چاك بكاتەوہ و دووہميان لە بەلا لابتات سەدەميان منالى پى بەخشىت ... ھەزارەميان لە سەيارە وەرنەگەرپت (سبحان الله عما يقولون).

تیبینی : چند گروپیک گومرا شه ریکیان داناوه بوخودا له پهروه ردگاریتی دا که نه مانهن :

۱ - الجوس: مه جوسییه کان که پروداوه چاکه کان ده گه ریینه وه بو پروناکی و به هی شهوی ده زانن. وه پروداوه خراپه که کان ده گه ریینه وه بو تاریکی.

۲ - القدییه: قه ده رییه کان زیاده پروییان کردوه له باوه پروون به ویست وتوانا بو مرؤق، به شیویه کی وا که ده لاین مرؤق خوی دروسکه رو به دیهینه ری کرده وه کانی خوییه تی، به بی ویست وتوانای خودا.

۳ - الصابته: تهستییه په رستان، که باوه پرویان وایه تهستییه به رزه کانی ئاسمان ده وریان ههیه له به رییه بردنی جیهان. وه له شیویه ته وانیش.

۴ - (عباد الشمس) خورپه رستان .

۵ - (عباد النار) ئاگر په رستان .

۶ - (المتکبر المتشبه بالله) هه رکه سیک خوی به گه ووهو زل نواند، زه لیل بوون مل که چ بوونی خه لکی بو خوی خوازی. وه لادانی ناخوشی، وه له رینگای ته وه بزائن شهوی خوی چواندوه به پهروه ردگار و خوی کردوه به شه ریکی خودا. وه هه ر که سیک ئاویت پهروه ردگار به پیچه وانهی ئاواتی خوی سزای ده دات و سوک و پيسوا و بچوکی ده کات وه به زه لیلیش ده بیخاته ناو دوزه خه وه وه که له به لگانه دا درده که ویته.

۱ - ﴿إِنَّ الدِّينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾^(۸۰). واته ته وانهی که خویان به زل ده نوینن به رامبه ر به ندایه تی و مل که چی بو خوا، ته وا ده چنه دوزه خه وه به زه لیلی .

۲ - پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی پهروه ردگار فه رموییه تی (العظمة إزاري ، والكبرياء ردائي ، فمن نازعني واحدا منهما عذبتة)^(۸۱) .

۳ - پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموییه تی : (لا يدخل الجنة أحد في قلبه مثقال حبة خردل من كبرياء)^(۸۲) .

وه ته گه ر مرؤق وینه یه ک یان په یکه رییک دروست بکات ، ته وا له و که سانه ده بیته که توندترین سزا ده درین له پرؤژی دوایی، پیغه مبه ری خوا (ﷺ) فه رموی : پهروه ردگار فه رموییه تی (ومن أظلم ممن ذهب يخلق خلقا كخلقى)^(۸۳) . واته کی زالم تره له و که سه ی که ده چی شتییک دروست ده کات له و شته ی من؟! واته هیه ک سیک زالم

(۸۰) سورة غافر ، آية ۶۰ .

(۸۱) صحيح مسلم : ۲۶۲۰ .

(۸۲) صحيح مسلم : ۹۱ ، وأبو داود : ۴۰۹۱ .

(۸۳) متفق عليه .

تر نییه لهوهی وینهی روح له بهریک دروست دهکات ! وه پیغه مبهه (ﷺ) فهرمووی (إن من أشد أهل النار يوم القيامة عذابا المصورون) (٨٤).

واته: وینه کیشه کان له رۆژی دواپی لهو کهسانه که توندترین سزایان ههیه له ئاگردا.

ئهو کهسه توندترین سزا دهدریته چونکه خۆی چواندوه بهخودا له سیفتهی دروستکردندا. ئهه دهبیته سزای ئهو کهسه چهند توندبیته که خۆی بچوینیته بهخودا سیفتهتهکانی گهورهی و مهزنی و تاییه تمهندییهکانی پهروهردگاریتهی و خواجهتهی؟! ئهه کهسانه که دهیانتهویته خهلهکی بهندایهتهی بۆ بکهه و کرنوشیان بۆیبهه سهریان بۆ دانهوینن و سویندیان پی بچۆن و حهلال و حهرا و شهرع و یاسا لهوانهوه وهر بگره!

دووهم : شریک له ناو سیفتهتهکانیدا

(الشرك في الأسماء والصفات)

شهریک و هاوهلا بۆ خوا دانان له ناوه جوان و سیفته بهرزهکانیدا به دووشیوه دهبیته:

شیوهی یهکههه : التعطيل :

واته نههیشتن و لادان و نهفی کردنی سیفتهتهکانی خواجه پهروهردگار وهک جهمی و قهرمیتهکان سیفتهته کامل و تهواواوهکانی نهفی دهکهه به نوقسانی و بی سیفتهته تهواواوهکانی دهیهیلشهوه. وه گومانیش لهوه دانییه که تهواوهته ههموو زاتیته به تهواوهتهی و کاملیهتهی ناوو سیفتهتهکانیهوهیه. وه بهه داپرینی سیفتهتانه لهخودا، پهروهردگاریان دابهزاندوووه بۆ ژیر پلهی بهنده دروستکراوهکانی، چونکه چهندهها سیفتهتهی باشیان بۆ ئهوهان داناوه، لهکاتیتهکهه هیچ سیفتهتیکیان بۆ خواجه پهروهردگار نههیشتوتهوه!

شیوهی دووهم : ویچواندن (التمثيل)

ئههه شیان دوو جوهره :

أ - ویچواندن خودا بهبهندهکانی : (تشبيه الخالق بالمخلوق) :

وهک ئهه وپهه گومراهه که پیمان دهوتریته (المشبهة) که پهروهردگار دهچوینن به بهندهی دروستکراوه له سیفتهتهکانیدا، که دهلین خوا دهستی ههیه وهک دهستی ئیمه وه توره دهبیته وهک تورهی ئیمه، وه بهرز دهبیتهوه دادهبهزیت وهکو ئیمه، وه ههروهها له مامهله لهگهله کردنیشدا پهروهردگار دهچوینن به بهنده، بۆ نزیکه بوونهوهمان

(٨٤) صحیح مسلم : ٢١٠٩.

لی پیوستمان به‌واسیته و تکاکار ده‌بیته.

ب - ویچواندنی عه‌بد به خوا (تشبه المخلوق بالخالق) :

واته ویچواندنی که‌سیک به خوا له شتی که سیفه‌ته‌کانییدا، وه‌کو وه‌سفکردنی که‌سیک یا زیاتر له سیفاته تاییه‌تیه‌کانی خوا.

واته ئیعتیقاد بوون به‌وه‌ی که‌سیک هه‌یه له‌گه‌لّ خودا یان له به‌رامبه‌ر ئه‌ودا خوا‌ه‌نی شتی که له سیفه‌ته‌کانی خودا وه‌ک زانیینی غه‌ییی - بو نمونه - .

شیرک له‌زانیاری دا (الشرك في العلم)

زۆر له نه‌فامان باوه‌ریان وایه شیخه‌کانیان ئاگاداری (علم الغیب) هه‌ن ، وه به‌غایبیش دوا‌ی مردنیشیان هه‌ر زانیاری و ئاگادارن به‌حالی خه‌لکی و موریده‌کان، وه له‌وه‌ش زیاتر زیده‌ره‌وییان کردووه ، بو نمونه (البوصیری) شاعیر ، که هه‌موو عیلمی غه‌یب ته‌نها به‌شی که له عیلمی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) وه‌ک له وه‌سفیدا وتویه‌تی :

فإن من جودك الدنيا وضررها
ومن علومك علم اللوح والقلم

وه به داخه‌وه زۆر له نه‌فامان وه‌کو توتی ده‌لیینه‌وه له مونسه‌باتی دینییدا بی بیرکردنه‌وه له‌مانا که‌ی !

که‌واتا له جو‌ره‌کانی شیرک له‌ناو سیفاته‌کانییدا ، ویچواندنی عه‌بده به خوا له له زانیینی غه‌یب (الشرك في العلم) چونکه له‌راستییدا ته‌نها په‌ره‌وه‌ردگار ئاگاداری نیاز و نه‌ییی و شاراه‌کانه ئه‌و نه‌ییانه‌ی که‌نازانین نه به‌هه‌ستیاره‌کان، نه به‌عه‌قل و هوش ، خودای گه‌وره ده‌فه‌رمویت : ﴿وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ﴾^(٨٥) .

واته : ته‌نها له‌لای خوییه کیلی نه‌ییی و په‌نه‌نه‌کان که‌که‌س نایزانیته ته‌نها خوی نه‌بیته . وه ئه‌و پیچ نه‌یییه په‌نه‌نه‌ش له قورئان و هه‌دیسا روونکراوه‌ته‌وه به کیله‌کانی غه‌یب ناوبراون، خودای گه‌وره له‌تایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رمویت : ﴿إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾^(٨٦) .

١ - واته به‌راستی له‌لای خوییه زانیاری پۆژی دوا‌یی، واته که‌س نایزانیته پۆژی دوا‌یی که‌یه خوی نه‌بیته.

٢ - وه هه‌روه‌ها که‌س به‌یه‌قینی نایزانیته باران بارین که‌یه خوی نه‌بیته.

^(٨٥) سورة الأنعام ، آية ٥٩ .

^(٨٦) سورة لقمان ، آية ٣٤ .

٣ - وه کهس نازانیت ناو ره‌حمی ئافرهت چ دروستکراویکی تیا دروست ده‌بیٚت چۆن ده‌بیٚت خۆی نه‌بیٚت تاوه‌کو خۆی فه‌رمان نه‌کات به‌فریشته‌کانی به‌نوسینی ته‌مه‌نی و کرده‌وه‌و رزقه‌که‌ی.

٤ - وه کهس نازانیت به‌یانی چی ده‌کات.

٥ - وه کهس نازانیت له‌ کوی ده‌مریٚت به‌یه‌قینی به‌لکو ته‌نها خوا زانیاره به‌م نه‌یٚتیانه.

وه هه‌روه‌ها هه‌موو نه‌یٚتی به‌نه‌هانه‌کانی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ته‌نها لای خوایه.

پیٚغه‌مبه‌ریش(ﷺ) له‌ غه‌یب نازانیت! له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خوا فه‌رمانی پیٚ کردووه که به‌فه‌رموی من غه‌یب

نازانم، وه‌کو له‌م ئایه‌ته‌دا فه‌رموویه‌تی ﴿قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ﴾^(٨٧).

وته ئه‌ی پیٚغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌فه‌رموو: من پیٚتان نالیٚم موٚلک و خه‌زینه‌ی خوا لای منه وه غه‌یبیش نازانم.

به‌لام جاری واهه‌بوو په‌روه‌ردگار چهند غه‌یبیکی به‌ پیٚغه‌مبه‌ریک پراگه‌یاندوووه و ئاگاداری کردوووه ته‌وه لیٚی، له

به‌ر حیکمه‌تیٚک وه بو ده‌رخستنی پیٚغه‌مبه‌رایه‌تی پیٚغه‌مبه‌ره‌که‌ی وه‌کو خوی گه‌وره ده‌فه‌رمویٚت ﴿عَالَمُ الْغَيْبِ فَلَا

يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ﴾^(٨٨). که‌واتا ئه‌و پیٚغه‌مبه‌رانه نه‌بیٚت که خوی گه‌وره چهند

غه‌یبیٚکه پیٚ پراگه‌یاندون هیچ که‌سی تر غه‌یری خوا غه‌یب زانن نییه نه‌پیاو چاکان و وه جنۆکه و شه‌یتانه‌کان، وه

نه‌فالگرو شوین هه‌لگه‌ره‌کان، .. وه‌هه‌رکه‌سیٚک ئیددیعی غه‌یبی ته‌واو بکات بو خوا یان غه‌یری خۆی ئه‌و شیرکی بو

خوا بریاری داوه له‌سیفاته‌کانیدا له‌لایهن زانینی غه‌یب.

تیٚینی: چهند جوهره زانینیٚک هه‌ن که به‌هۆی پیٚشه‌کی و نیشانه و ته‌جرووبه‌وه ده‌زانرین تا ئه‌ندازه‌یه‌ک ئه‌م

جوهره زانیاریانه غه‌یب نییه و شیرک نییه. وه‌ک زانیینی کۆرپه له‌ سکی دایکدا دوایی چهنده‌مانگینک یاخود ئیحتمالی

دانانی باران بارین به‌ هۆی حاله‌تی هه‌ورو که‌ش و هه‌واوه.

^(٨٧) سورة الأنعام ، آية ٥٠.

^(٨٨) سورة الجن ، آية ٢٦_٢٧.

سیههم : شیریك بۆخودا دانان له په رستراویتییدا (الشرك في الألوهية):

شیریک له په رستراویتییدا نه وهیبه که بهنده هاوهل و شیریکیك بۆخودا دابنیت و یه کسانى بکات به خودا ، له شتیك له تاییبه تمه ندیتی یه کانی په رستراویتی ، که جوړه کانی په رستن ، وهک نه وهی که هاواری بکاتی ههروه کو هاوار ده کاته خودا ، ههروه کو تکای لیبکات چۆن تکا له خودا ده کات ، یاخود خوښی بویت چۆن خودای خوښ دهویت ، وهیاخود گوپرایه لی ده کات و شوینی ده که ویت ههروه کو چۆن خودای گه وره گوپرایه لی ده کریت.

شیریک له په رستندا شهش جوړی سه ره کی هه یه :

١ - شیریک له هاوار بوکردن و داوالیکردن (شرك الدعوة أي الدعاء):

هاوارکردن و داوالیکردن له غهیری خودا دوو جوړه :

جوړی یه کهم :

داوای شتیك بکات له غهیری خودا که ته نها نه و شتهش له ده سه لاتی خودادا بیټ ، بۆمونه ، داوای به خشینی مندال له که سیک بکات یان له گوپریك بکات ، یاخود داوای شفای نه خوښی له پیاوچاکیك یاخود ئیمامیک بکات یاخود داوا له که سیک بکات و هاواری پیبکات له کاتیکدا نه و که سه له وى نه بى و دووریټ که قسه که نه بیستیټ . هه موو نه و جوړه داواکاریانه له غهیری خودا شیریك و هاوهل بریاردانه بۆخودا ، چونکه نه و که سه واده زانی و بیروباوه ری وایه که که سی داوالیکراو توانای وه لآمدانه وه و جیبه جیکردنی هه موو نه و شتانه ی هه یه که ته نها له توانای خودادا هه ن ، وه بیروباوه ریشی به شیوه یه که که نه و که سانه هه رچه نده دووریشن یاخود مردوون به لآم توانای وه لآمدانه وه یان هه یه ، خودای گه وره په نامان بدات ، نه وه شیرکی گه وریه نه ویش له چهنه روویه که وه :

١ - له لایه نی بیروباوه ره وه .

٢ - له لایه نی داوالیکردن و پشت پیبه ستن و په رستنیشدا .

٣ - ههروه ها له لایه نی چواندنیشى به خودای په روه دگار له سیفاته کانی بیستن و وه لآمدانه وه و به هانا هاتنیشدا! وه به لگه شمان له سه ره نه وهی که نه و جوړه داواکردن و هاوار پیکردنه شیرکی گه وریه چهنه ها ئیه تی پیروزه ، وهک :

١ - خودای گه وره له قورئاندا ده فه رمویټ ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ

نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّضِلِّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ ﴿٨٩﴾ .

(٨٩) سورة الزمر ، آية ٨ .

واته " موشریکه‌کان کاتیک لییان قه‌ومابا یان که‌وتبانه تنگانه‌و نارچه‌تی یه‌که‌وه شه‌وا به‌ته‌نھا هاواریان ده‌کرده خوداو ده‌گه‌رانه‌وه بۆلای شه‌و ، چونکه ده‌یانزانی که‌ته‌نھا شه‌و توانای لادانی شه‌و نارچه‌تی‌یه‌ی هه‌یه بۆیه به‌ته‌نھا داوای فریاکه‌وتنیان له‌و ده‌کرد ، به‌لام دوا‌ی شه‌و که‌رژگاری ده‌کردن و له‌نارچه‌تی یه‌وه ده‌یه‌تانه خو‌شی و ئاسوده‌یی شه‌و په‌روه‌ردگارهیان له‌بیر ده‌چوه‌وه که‌له‌ته‌نگانه‌دا هاواریان ده‌کردی و به‌فریایان ده‌هات ، بۆیه شه‌م جاره هاواریان ده‌کرده غه‌یری خوداو وینه‌و شه‌ریکیان له‌بۆ دادنا له‌داواو هاواریی‌کردندا ، بۆته‌وه‌ی خه‌لکی گومرا بکه‌ن هه‌روه‌کو چۆن خو‌یان گومرا‌بوون .

خودای گه‌وره‌ش به‌هه‌ره‌شه‌وه فه‌رموی : به‌و جو‌ره موشریکه سپلانه به‌فهرموو : رابویرن به‌کوفرو شیرکو گومرا‌ییه‌که‌تان که‌میك ، له‌و ژیانه کورته‌ی دونیادا ، وه‌بزانن که‌ئیه‌و شه‌هلی ئاگری دۆزه‌خن شه‌وی شوینتانه‌و رابواردنی دونیاتان له‌بیر ده‌باته‌وه "

که‌واته شه‌م ئایه‌ته‌دا خودای په‌روه‌ردگار هاوارکردنه غه‌یری خو‌ی به‌شه‌ریکو هاوه‌ل دانان دانا که‌فه‌رموی (وجعل لله أندادا) وه به‌کوفری دانا که‌فه‌رموی (تمتع بكفرک) وه‌به‌شه‌هلی ئاگریشی دانان که‌فه‌رموی (إنك من أصحاب النار) واته تو له‌دۆست و هاوه‌له به‌رده‌وامه‌کانی ئاگری.

۲ - خودای گه‌وره له‌ئایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رموی : ﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾^(۹۰) .

واته " کی گومرا‌تره له‌و که‌سه‌ی که‌هاوارده‌کاته غه‌یری خودا که‌ وه‌لامی هاواره‌که‌ی ناده‌نه‌وه و بیئاگاشن له‌هاوارو داواکه‌ی ، وه‌له‌کاتیکیشدا که‌خه‌لکی کوکرانه‌وه له‌رۆژی دوا‌یی دا ده‌بنه دوزمنیان ، وه‌بیباوه‌رده‌بن به‌و به‌ندایه‌تی‌یه‌ی بۆیان ده‌کردن و به‌و هاواره‌ی که‌ ده‌یانکردنی "

شه‌م جو‌ره‌ی که‌باسکرا شیرکی گه‌وره‌یه‌و خاوه‌نه‌که‌ی ده‌خاته نیو ئاگری دۆزه‌خه‌وه چونکه هه‌موو شه‌و مافانه‌ی که‌خودای گه‌وره له‌سه‌ر به‌نده هه‌یه‌تی شه‌و به‌که‌سیکی دیکه‌ی داوه‌و هاوارو تکاو داوای شیفاو مندال و رزق و رۆزی و خه‌یر له‌که‌سیکی دیکه‌ ده‌کات جگه له‌خودا ، له‌کاتیکیدا خودای گه‌وره دروستی کردوه‌و له‌نه‌بوونه‌وه هیناویه‌تی یه‌ بوون و رزق و رۆزی پی ده‌دات .

(۹۰) سورة الأحقاف ، آیه ۵_۶ .

جۆری دووهم :

ئەم جۆره له هاوار پیکردن و داواکردن له غهیری خودا دروسته و ناچیتته چوارچێوهی شیرکهوه ، بۆمونه ، داوا له هاوارییه کت ده کهیت هه ندیک پارهت پیدبات ، یاخود هاوار به کهسیک ده کهیت که نزیکتته بۆته وهی فریات بکه ویت که خهریکه ده خنکییت و ئه ویش به ته نیشته وهیه ، یاخود داوا له کهسیک ده کهیت که کۆلیک به سهری شانته وهیه هاوکاریت بکات له هه لگرتنی .

٢ - شیک له نیهتا و ویستو مه به ستدا (شیک النیه و الإرادة والقصد) :

یه کیکی دیکه له مافه کانی خودا به سهر به نده کانی یه وه ئه وهیه که له هه موو کارێکیدا ته نها مه به ستی ره زامه ندی ئه ویتت وه نیهتی یه کیکی دیکه یان شتیکی دیکه نه بیتت جگه له خودا ره زامه ندی خودا ، وه هه موو ئوممه تان فه رمانیان به وه پیکراوه که خودا به په رستن به خالصی و ته نهایی و دوور له شیک.

هه ره وه کو خودای گه وه ده فه رمویت : ﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ ﴾ (٩١) .

به لām ته گه ر مرۆف نیهت و مه به سته که ی له بنه ره ته وه پێچه وانه کرده وه له خودا وه بۆغه یری خودا ، به شێوهیه کی وه ها که ته نها له کرده وه کانیدا مه به ستی ده ستکه وتنی ره زامه ندی خه لکی بیتت نه ک خودا ئه وا شیرکی گه وه ری ته نجامدا وه ، بۆمونه سه ره برینی هه یوان بۆغه یری خودا له بنه ره تدا ، وه کو سه ره برینی بۆقه بری شیخیک یان پیاوچاکیک یان له بهر پیتی ده سه لاتداریک !! بۆیه یه کسانه ، ته گه ر :

أ - مه به ستی ده ستکه وتنی دونیا و زه عامهت و پله و پایه و رابواردنی دونیا بیتت ، وه کو کافره کان که ته نها مه به ستیان دونیا بوو له ژیاناندا ، وه کو خودای گه وه ده فه رمویت ﴿ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ (٩٢) .

واته " ئه وهی که ته نها ژیانی دونیا و جوانیه کانی مه به ستته ئه وا ئیمه له دونیادا داخواییه کانی و مه به ستته کانی بو دابین ده کهین به ته ندازه ی ویستی خۆمان که بریارمان له سه ر داوه بۆیان ، نه ک به گویره ی مه به ست و ئاوات و هه لپه ی خۆیان ، وه له دونیا به ره مه می ره نجی خۆیان و هه رده گرن به لām له دوا ره ژژدا هه یچ پاداشتیکیان نیه و ته نها ئاگری دۆزه خیان

(٩١) سورة البينة ، آیه ٥ .

(٩٢) سورة هود ، آیه ١٥_١٦ .

بۆهه‌یه‌و کرده‌وه‌کانی دونیاشیان پوچه‌له‌و لای خودای گه‌وره وهرناگیریت چونکه به‌مه‌به‌ستی ئه‌وه‌وه ئه‌نجامیان نه‌داوه‌و نیه‌تیا ن ته‌نها دونیا بووه ."

ب - یاخود ته‌نها مه‌به‌ستی پیش چاری خه‌لکی (الریاء) بیټ ، بۆته‌وه ئه‌نجامی بدات له‌موسولمانان بژمی‌دریټ و به‌پیاوچاک دابنریټ له‌به‌ر ئامانجیکی دونیایی که ئه‌مه‌ش حالی مونا‌فیه‌کان بو ، وه‌کو خودای گه‌وره بۆمانی باس ده‌کات و ده‌فرمویت : ﴿ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴾ (٩٣) .

واته " مونا‌فیه‌کان ته‌گه‌ر هه‌ستابان له‌بۆ نوێژ ئه‌وه به‌ته‌مه‌به‌لی هه‌لده‌ستان و ریا‌بزییان ده‌کردو یادی خودایان نه‌ده‌کرد به‌که‌می نه‌بیټ ."

هه‌روه‌ها خودای گه‌وره له‌تایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فرمویت : ﴿ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ﴾ (٩٤) .

واته " وه‌کو ئه‌و مونا‌فیه‌کانی که ماله‌کانیان ده‌به‌خشن به‌ریایی نه‌ک بۆ ره‌زامه‌ندی خودا ، وه‌ ئیمان ناهینن به‌خودا و به‌رۆژی دوایی ."

دوو جوړ (ریا) مان هه‌یه :

یه‌که‌م : ریا‌ی گه‌وره : ئه‌م جوړه‌یان مڕۆڤ پێی له‌دین ده‌چیتته ده‌ره‌وه‌و کافر ده‌بیټ ، که‌بریتی یه‌ له‌غه‌یری خودا مه‌به‌ست بوون له‌بنه‌ره‌تی کرده‌وه‌کانه‌وه وه‌ک ریا‌ی مونا‌فیه‌کان له‌کاتی نوێژو عیباده‌تدا .
دووهم : ریا‌ی بچووک : که‌له‌بنه‌ره‌تدا مه‌به‌ستی خودایه ، به‌لام نیه‌تی ریا‌ی غه‌یری خوداشی تیکه‌لاو ده‌بیټ له‌کاتی ئه‌نجامدانی کرده‌وه‌که‌دا ، وه‌ له‌هه‌مان کاتیشدا پێی ده‌وتریت (شیرکی بچووک) یان (شیرکی ون) .

٣ - شیرک له‌گوێرایه‌ ئیدا (شیرک فی الطاعة) :

هه‌ریه‌کیک گوێرایه‌لی که‌سیک بکات وه‌ک گوێرایه‌لیکرنی خودا واته‌ ئیعتیقادیشی وابیټ که‌ ئه‌و که‌سه‌ی گوێرایه‌لی بۆ ده‌کریت شایسته‌ی ئه‌وه‌یه‌ فه‌رمانده‌بیټ و یاسا و شه‌رع دابنیت و گوێرایه‌لی بکریت ، ئه‌وا ئه‌و که‌سه‌ی کردووه‌ به‌شه‌ریکی خودا له‌ئیعتیقادی په‌روه‌ردگاریشدا و له‌گوێرایه‌لی و عیباده‌تیشدا .

وه‌ په‌روه‌ردگار له‌قورئاندا روونی کردۆته‌وه‌ که‌ گوێرایه‌لی غه‌یری خودا له‌به‌حه‌رام دانانی حه‌لالینک ، یان

(٩٣) سورة النساء ، آية ١٤٢ .

(٩٤) سورة البقرة ، آية ٢٦٤ .

به‌حه‌لاّ دلانانی حه‌رامیک شیرکه‌و ، وه‌ شه‌ریک دانانه بو‌خودا له‌شه‌ریعه‌ت داناندا ، وه‌کو خودای گه‌وره ده‌فه‌رمویت :
 ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾^(٩٥) .

واته " نه‌گه‌ر نیوه گو‌پرایه‌لیتان کردبان له‌حه‌رامکردنی حه‌لاّو له‌حه‌لاّکردنی حه‌رامدا نه‌وا نه‌وانتان کردووه به‌شه‌ریکی خودا له‌مافی شه‌ریعه‌ت داناندا له‌کاتیکیدا خودا نیزنی پی‌ نه‌داون".

هه‌روه‌ها خودای گه‌وره له‌نایه‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رمویت : ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ﴾^(٩٦) .

واته " زاناو عابیده‌کانیان کردبوو به‌په‌روه‌ردگار جگه‌ له‌خودا " چونکه زانا خراپه‌کانو عابیده‌نه‌فامه‌کان حه‌لاّیان لی حه‌رام ده‌کردن و حه‌رامیشیان بو‌ حه‌لاّ ده‌کردن".

نه‌وانیش ئیعتیقادیان پییان بوو وه‌ گو‌پرایه‌لییان ده‌کردن له‌سه‌ر نه‌و حاله‌ش ، که‌واته پیویسته‌ مرؤف ئیعتیقادی وایت که‌ تنه‌ها په‌روه‌ردگاری دروستکاری بوونه‌وه‌ر مافی یاساو شه‌رع دانانی هه‌یه‌و شایسته‌ی نه‌وه‌یه ، وه‌غه‌یری نه‌و که‌س شایسته‌ی شه‌رع دانانی نیه‌ هه‌تا‌وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) یش ، هه‌روه‌کو خودای گه‌وره پیی ده‌فه‌رمویت ﴿وَأَنَّ أَحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾^(٩٧) . واته " حوکم بکه‌ له‌نیوان خه‌لکیدا به‌و شه‌رع و یاسایه‌ی که‌خودا ناردوویه‌تی یه‌ خواره‌وه".

که‌واته بو‌مان ده‌رکه‌وت که‌ گو‌پرایه‌لیکردنی پیغه‌مبه‌ری خودا (ﷺ) گو‌پرایه‌لیکردنی فه‌رمانه‌کانی خودایه ، چونکه پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) تنه‌ها فه‌رمانه‌کانی خودامان پی‌ راده‌گه‌یه‌نی‌ت و هه‌موو فه‌رمانه‌کانی له‌وه‌حی یه‌وه‌یه .

٤ - شېرك له‌خۆشه‌ویستیدا (شرك الحبة) :

لی‌ره‌دا مه‌به‌ست له‌و خۆشه‌ویستییه‌یه که‌بو‌غه‌یری خودا بی‌ت که‌ بی‌گومان نه‌ویش شیرکی گه‌وره‌یه ، وه‌ نه‌و خۆشه‌ویستی یه‌یه که‌نه‌وپه‌ری به‌گه‌وره دانانو مل که‌چی و زه‌لیلی و ژێباری له‌گه‌لدا‌بی‌ت بو‌ که‌سی خۆشو‌یستراو ، که‌ بی‌گومان نه‌میش خۆشو‌یستنی به‌ندا‌یه‌تییه ، که‌بن‌چینه‌ی کرده‌وه به‌ندا‌یه‌تی یه‌کانی تره‌و پالنه‌ری عه‌بده بو‌ نزیک بوونه‌وه له‌خۆشو‌یستراو به‌نه‌جامدانی نه‌و کارانه‌ی که‌لای خۆشو‌یستراو خۆشه‌ویستن ، وه‌ نه‌م جو‌ره خۆشو‌یستنه عیباده‌ته‌و خودای گه‌وره‌ش فه‌رمانی کردووه تنه‌ها بو‌ نه‌و بی‌ت و بو‌هیچ که‌سی تر نه‌بی‌ت ، وه‌ نایب‌ت مرؤف له‌و خۆشه‌ویستتر دابنریت یاخود بکریته‌ه‌اوبه‌شو‌هاوتای خودای گه‌وره که‌ نه‌وه‌ش شیرکی گه‌وره‌یه ، وه‌ له‌ناو خه‌لکیدا

^(٩٥) سورة الشوری ، آیه ٢١ .
^(٩٦) سورة التوبة ، آیه ٣١ .
^(٩٧) سورة المائدة ، آیه ٤٩ .

ئەم جۆرە خۆشەويىستىيە بەرپرونى دەينىرىت ، خۇداى گەورە دەفەرمىوت ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أُنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ﴾ (٩٨) .

واتە " لەناو خەلكىدا ھەيە كەوئىنەو ھاوشىۋەو شەرىكى بۆخودا داناوە لەوودا كەخۆشى دەوئىت وەك خۆشويىستىنى خۇدا ، واتە وەكو ئەو خۆشويىستىنەيە كە بۆخودا ھەيە لەگەورە دانان و زەلىلىدا ، بەلام بېرواداران خۆشويىستىنەكەيان بۆخودا زىاترە لەخۆشويىستىنى موشرىكان بۆ خۆشەويىستەكانيان و ئىعتىقاد پى بووكانيان " . ھەرۋەھا خۆشويىستىنى بېرواداران پتەوترە لەخۆشويىستىنى موشرىكەكان بۆى ، چونكە بېرواداران خۆشەويىستەكەيان خالصەن لەبۆ خۇدايە ، بەلام موشرىكەكان تىكەلەو تەنھا بەشىكى بۆخۇدايە .

تېپىنى :

أ - كەواتە دەبىت خۆشويىستىنى غەير خۇدا پىويىستە لەبەر خۆشەويىستىنى خۇدا (المحبه فى الله) بىت ، نەك لەگەل خۆشويىستىنى خۇدا (المحبه مع الله) بىت ، چونكە يەكەمىيان عىبادەتەو تەواكەرى خۆشويىستىنى خۇدايە ، بەلام دووھىيان شىركەو كەمكردنەوھى خۆشويىستىنى خۇدايە .

ب - خۆشويىستىنى غەيرى خۇدا ئەگەر بەگەورە دانان و مل كەچى و زەلىلى لەگەل نەبوو ئەوا شىرك نىە ، وەكو خۆشويىستىنى مىندال و خىزان و باوك و داىك ، كە ھەموو ئەمانە خۆشويىستىنىكى سروشتى يە .

٥ - ترسانىكى نەپنى بەئىعتىقادەو لەغەيرى خۇدا (شرك الخوف) :

ترسان دوو جۆرى ھەيە :

جۆرى يەكەم : ترسانىك كە لەبىروباوهرى ئىعتىقادى دلەو دەروست بوو لەيەكىك كە زۆر بەگەورەو خاوەن دەسەلات دادەنرىت و ئىعتىقادى ئەوھى پى دەبرىت كەتواناى ھىنانى خىرو لادانى شەرى ھەيە ، بۆيە لەبەر ئەوھى مەرقۇ لىي بترسىت و زەلىلى و ملكەچى بىت و خۇپارىزى بكات لەو شتانەى كە وادەزانىت ئەو پىي ناخۆشە ، وە ترسە ئىعتىقادىيە كە واى لىبكات لىي نىك بىتەو بەھەرچى شىوہەيك بىت كەوا دەزانىت ئەو پىي خۆشە ، وەكو (خىر بۆكردن ، نەزىبۆكردن ، ھەيوان بۆ سەرپىن ، سوئىن پى خواردن) وە ھۆى بەگەورە دانان و لى ترسانەش دەگەرپتەو بۆ ئىعتىقادبوون بەدەسەلات بوونى بەسەر ھىنانى خىرو لادانى شەر ، بى ئەوھى ھۆى ترسانەكەش بەرجەستەو ھەستىپىكراو بىت .

ئەم جۆرە ترسە لەعىبادەتە ھەرە گەورەكانى دلە ، لەبەر ئەوھى پىويىستە تەنھا بۆخودا بىت ، واتە دەبىت تەنھا

(٩٨) سورة البقرة ، آية ١٦٥ .

له خودا بترسين ترسانىك كه له ئىعتىقادەو دەروست بوويىت بهوى كه خوداى پەروەردگار زۆر بەتوانا و تۆلەيه و سەرپىچى كردنى دەبىتته هوى سزاي توندى بى وىنە ، وه ئەو ترسه له خودا عىبادەتتىكى زۆر گەورەيه بۆى ، چونكه دەبىتته هوى خۆپارىزىكردن له تورەيهى خودا و سەرپىچى كردنى فەرمانەكانى و دۆزەخەكەى .

ئەم جورە ترسه نەينى يە ئىعتىقادىيە له غەيرى خوا هەبوو ئەوا شىركى گەورەيه ، هەر وهك موشرىكەكانى كۆن و نەفامانى ئەم سەردەمەش لەئەوليا و هەندى قەبر دەترسن ، چونكه ئىعتىقادىيان وايە كه ئەو شىخ و ئەوليايانە تواناى ئازارو زيان پىگەياندنەيان هەيه وهك دەبىستىن و دەلەين هەركەسىك درەختى وشكىش بپرېت لەسەر گۆرى فلان پياوچاك ئەوا زەرەرى لى دەدات و تووشى بەلا و موسىبەتى دەكات .

وه هەر وهها بەردو دارو پەرزى سەرگۆرەكەشى بەگەرە دادەنەين و ترسىكى نەينەيان لى هەيه له قولايى دلەوه ، وه دەتوانن سويندى ناھەق بەخودا بخۆن بەلام لەبەرامبەردا ناتوانن سويند بەقەبرى شىخ يان سەرى شىخ بخۆن (كەخۆى لەخۆيدا بەھەق و بەناھەق شىركە بەغەيرى خودا سويند بخورىت) ، چونكه لەوان زياتر دەترسن وهك لەخودا !!!!! ئەم ترسەش شىركە چونكه خوداى گەرە فەرمانى كردوو بەبوونى ئەو ترسە لەو بەتەنھا ، وه هەر شتىكىش خودا فەرمانى پىكر دىت و پى خۆش بىت ئەوا عىبادەتەو هەقە ، تەنھا بۆ ئەو بكرىت ، وه لادانى بۆ غەيرى خودا شىركە ، وه هەر وهها ئەو ترسە دەبىتته رىگرى بەندە لەسەرپىچى كردنى فەرمانەكانى خودا .

وه بىگومان شەيتان هەولئى ئەو دەدات ئەم جورە ترسە بخاتە دلئى موسولمانانەو ووايان لىبكات لەغەيرى خودا وهكو لەپياوچاكان و شتى وەھمى و ناديار بترسن و ترسەكەيان تەنھا لەخودا نەبىت ، وهكو خودا فەرموويەتى ﴿إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا مِنِّي إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (٩٩) .

واتە " شەيتان دەتانتريستىت لەغەيرى خودا لەدۆستەكانى ! دەى مەترسن لەوان بەلكو تەنھا لەخودا بترسىن ئەگەر ئىوہ پروادارن ! " كەواتە لەو ئايەتە پىرۆزەدا دەرکەوت كەنايىت لەغەيرى خودا ئەم جورە ترسە شاراوہ ئىعتىقادىيەمان هەبىت ئەگەر ئىماندارىين ، وه لەئايەتى دىكەشدا خودا ئەو ترسەى لى حەرامكردووين ، وهكو دەفەر مويت ﴿فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ﴾ (١٠٠) .

واتە " لەئەوان مەترسىت ، بەلكو لەخودا بترسىن " .

(٩٩) سورة آل عمران ، آية ١٧٥ .

(١٠٠) سورة المائدة ، آية ٣ .

جوری دوووم : ترسی سروشتی : وه‌ک له شیریا له ماریا له زالمیکی ده‌سه‌لاتدار بترسیت ، نه‌وجوره

ترسه شیرک نییه و سروشتیه چونکه ترسیکی نه‌ینی ئیعتیقادی نییه به‌لکو هوئی ترسناکه به‌رجه‌سته و هه‌ست پی کراوو به‌رچاوه . وه‌ گونا‌هیشی نییه نه‌گره‌ نه‌بیته هوئی وازه‌ینانی واجب یا کردنی حه‌رام ، بو نمونه‌کاتیک په‌روه‌ردگار فه‌رمانی کرد به‌موسا و هارونی برای که بچن بو‌لای فیرعه‌ونی زالم و تاغوت ، هه‌ردوکیان ترسان و وتیان : ﴿ قَالَا رَبَّنَا إِنَّنَا نَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى ﴾^(۱۰۱) .

واته : ئیمه ده‌ترسین ده‌ست در‌یژیمان بکاته‌سه‌ر ، یاخود یاخی بیته‌له‌حوق . به‌لام له‌گه‌ل نه‌و مه‌ترسییه‌ش فه‌رمانی په‌روه‌ردگاریان هه‌ربه‌جی گه‌یاندوو ترسه‌که نه‌بووه هوئی که‌مه‌ترخه‌می گونا‌هباری . که‌واته پیو‌سته موسولمانان به‌گشتی و بانگه‌وازیکارانی ریگای راستیش به‌تایبه‌تی ترسی سته‌مکاران نه‌بیته ریگری پابه‌ند بونیان به‌دینی خودا و بانگه‌وازی بو‌رپی‌بازه راسته‌که‌ی . نه‌گینا گونا‌هبار ده‌بن و په‌روه‌ردگار لییان ده‌ره‌نجیت و پشتیان تی ده‌کات ، که‌واته پیو‌سته له‌سیفه‌تی ترسنوکی خو‌مان بپاریزین وه‌دینی خودا پابگه‌یه‌نین وله‌خوا نه‌بیته‌له‌که‌سی تر نه‌ترسین ، بو‌نه‌وه‌ی له‌وکه‌سانه بین که‌په‌روه‌ردگار له‌م ئایه‌تانه‌دا مه‌دحی کردوون : ﴿ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴾^(۱۰۲) .

۶ - شیرک له‌پشت پی به‌ستندا (شرك التوکل) :

شه‌شه‌م : شه‌ریک بو‌خوا دانان له‌په‌رستندا : شیرک له‌ئیعتیما‌د کردنه سه‌رو پشت پی به‌ستندا پیو‌سته مرو‌ف بو‌دابینکردنی خوشی و لادانی ناخوشی پشت ببه‌ستیت به‌و په‌روه‌ردگاره هه‌رده‌م زیندوه‌ی که‌نامری ﴿ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ ﴾^(۱۰۳) . وه‌ به‌توانایه له‌سه‌ر هه‌موو شتیك ﴿ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴾^(۱۰۴) به‌لام غه‌یری خودا قابلیه‌ت و توانای نه‌وه‌ی نییه که‌پشتی پی ببه‌سترت و ئیعتیما‌دی بخریته سه‌رو نه‌مه‌لت پی بیته‌که خوشیت بو‌دایین بکات و ناخوشیت له‌سه‌ر لابات . له‌به‌رئه‌وه په‌روه‌ردگار فه‌رمانی کردوه به‌پشت به‌ستن ته‌نها به‌خوئی : ﴿ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴾^(۱۰۵) . واته ته‌نها به‌خوا پشت ده‌به‌ستن . (وه‌هه‌ر

(۱۰۱) سورة طه ، آیه ۴۵ .

(۱۰۲) سورة الأحزاب ، آیه ۳۹ .

(۱۰۳) سورة الفرقان ، آیه ۵۸ .

(۱۰۴) سورة الأنعام ، آیه ۱۰۲ .

(۱۰۵) سورة إبراهيم ، آیه ۱۲ .

شتیکیش خودا فه‌رمانی کردبیت به‌ئه‌نجامدانی وپی‌ی خوشبیت ئه‌وه عیباده‌ته و حقه ته‌نھا بو‌خودا بکریت، وه‌لادانی بو‌غیری خودا شیرکه . وه‌ئیعتماد خستنه سهر خودا له‌هه‌موو کاریکدا ، له‌گه‌وره‌ترین جو‌ره‌کانی عیباده‌ت کردنی دلّه بو‌ خودا . وه‌له‌گه‌وره‌تین سیفاته چاکه‌کانی برواداره راسته‌قینه‌کانه ، که ﴿وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾^(۱۰۶) . وه‌بی‌ئیعتماد خستنه سهر خودا نه‌ئیمانداریتی هه‌یه نه‌ئیسلامه‌تی له‌ به‌رئه‌وه په‌روه‌ردگار پشت به‌ته‌نھا به‌خوا به‌ستنی کردۆته مهرجی ئیمان: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾^(۱۰۷) . واته‌به‌ته‌نھا به‌خواپشت ببه‌ستن ئه‌گه‌ر ئیوه‌بروادارن . که‌واته ئه‌گه‌ر مرۆف پشتی به‌خوا نه‌به‌ست ئه‌وه ئیمانی نیه . وه‌ئه‌گه‌ر پشت پی‌ی به‌ستنه‌که‌ی به‌ته‌نھا به‌خودا نه‌بوو به‌لکو ئیعتمادی خسته سهر غه‌یری خودا بو‌دایین کردنی سودو لادانی زیانیکی وا که‌له‌توانای که‌سدانیه جگه له‌الله . وه‌ک ئیعتماد خستنه سهر ئه‌ولیاو پیاوچاکی مردو یان غایب ، بو‌ئه‌وه‌ی بیپاریزن و پرزی زۆرکه‌ن و شه‌فاعه‌تی بو‌بکه‌ن ، ئه‌وه ئیمانداری راست نیه و شه‌ریکی بو‌خوا داناوه‌و شیرکی گه‌وره‌ی کردووه په‌نا به‌خوا . به‌لام که‌هاتوو له‌شتیکی دیاری له‌ توانادابووی مرۆف ، ئیعتمادی خسته سهر که‌سیکی زیندووی به‌توانا ، ئه‌وه‌ش ههر شیرکه ، چونکه ئیعتمادی دلی خستۆته سهر غه‌یری خودا ، وه‌ئومیدو ره‌جای به‌ غه‌یری خودا بووه . به‌لام شیرکی بچوکه نه‌ک گه‌وره .

تیببینی : پشت به‌خودا به‌ستن به‌ته‌نھا ئه‌وه‌ناگه‌یه‌نیت که‌هیچ وه‌سیله‌و سه‌به‌بیک نه‌گرینه‌وه ده‌ست به‌لکو پی‌ویسته مرۆف سوربیت له‌سهر به‌کاره‌ینان وگرتنه‌ده‌ستی ههر سه‌به‌بیک که‌سوودی تیدا ده‌بینریت ، به‌لام له‌ پاشانیش ته‌نھا پشت به‌خودا ببه‌ستی نه‌ک به‌ سه‌به‌به‌کانی وه‌ک پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمویه‌تی : (احرص علی ما ینفعک واستعن بالله)^(۱۰۸) . واته سوربه له‌وه‌ده‌ست هینانی هه‌رشتیک که‌سودت پی‌ی ده‌گه‌یه‌نیت وه‌پشتیش ته‌نھا به‌خودا ببه‌سته‌و داوای یارمه‌تی ته‌نھا له‌و بکه‌ سودت پی‌ی بگه‌یه‌نیت به‌ (سه‌به‌به‌کانت و سه‌به‌بی تریش که‌خوی ده‌یزانی) . وه‌ خودای گه‌وره‌ده‌فه‌رمویت : ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾^(۱۰۹) . واته : خودا په‌رسته‌و ههر عیباده‌تیک که‌ نزیکت بکاته‌وه له‌به‌هه‌شت بیکه ، به‌لام نه‌که‌ی پشت به‌عیباده‌ته‌که‌ت ببه‌ستیت و وابزانیت له‌ به‌های عیباده‌ته‌که‌ت ده‌چیته به‌هه‌شت و عیباده‌ته‌که‌ت بای ئه‌وه‌یه . که‌واته وازه‌ینان له‌ئه‌سباب وه‌ول و تیکۆشان به‌بیانوی پشت به‌خودا به‌ستنه‌وه ، بی‌شهرعی و بی‌عه‌قلیه . وه‌له به‌رامبه‌ریشدا زیده‌ره‌وی کردن له‌ئه‌سبابدا و ئیعتماد خستنه سهر یان جگه له‌خودا شیرکه . په‌نا به‌خودا .

(۱۰۶) سورة النحل ، آية ۹۹ .

(۱۰۷) سورة المائدة ، آية ۲۳ .

(۱۰۸) رواه مسلم .

(۱۰۹) سورة هود ، آية ۱۲۳ .

جوری دووم :

شیرکی بچووک^(*) (الشرك الأصغر)

زانایان بہ چہند شیوہیہک پیناسہیان کردوہ بؤئوہی ہموو جوہکانی بگریتہ وہ ،ئہمہش شیوہکانن :

۱ - (ما جاء في النصوص تسميته شركا ولم يصل إلى حد الأكبر).

ہرمہ بہستیک (إرادہ) وہ کرداریک وہ گوفتاریک کہ بہ شیرک ناو برابیت لہدہ قہکانی قورئان و سوننہ تدا

وہ نہ گہیشتبیتہ پلہی شیرکی گہورہ ،ئہوہ شیرکی بچووکہ .

۲ - ہموو ئہو نیہت ومہ بہست و گوفتار و کردارانہی کہ نہ گہیشتبہ پلہی عیبادت و سہربکیشن

بؤشیرکی گہورہ ہوی توش بوونی بن . ئہوہ شیرکی بچووکہ . ئہ گہر لہشہ رعیشدا ناوی شیرکی لی نہ نرابیت

. وہک زیدہ روی کردن لہمہ دح و پیاہ لڈانی پیاوچاکان ، بہ ئہندازہیہک کہ نہ گہیہ نرابیتہ پلہی پہرستن .

۳ - دانانی شتیک بہ ہو (سبب) یک بؤ ئامانجیک “ کہ پہرہ ردگار ئہو شتہی بہ ہو (سبب) دانہ نابی و

نہ یکردبی بہ سہ بہ بی ئامانجہ کہ ، وہ نہ لہشہ رعدا وہ نہ لہ قہدہرو کہ وندا ، ئہوہ شیرکی بچووکہ . وہک لہ

دہست کردنی ئہ لہ قہیہ کی مس یا ہرمادہیہ کی تر یا پہرؤی شال بہو بیروباوہ روی کہ ہو (سبب) ی شیفایہو

بہ لآو ناخوشی لادہ بات . وہ بیگومان ئہم جوہرہ شتانہ سہ بہ بی شیفانین نہ لہشہ رعداوہ نہ لہ قہدہرو واقع و

تہ جروبہ دا .

۴ - واتہ : شیرکی بچوک بریتی یہ لہیہ کسان کردنی غہیری خوا بہ خوا ، لہ شیوازی کردار یا گوفتاری

زمان . نمونہی شہریک بؤ خوا دانان لہ شیوازی کردار ، پیش چاوی (الریاء) ہ و نمونہی شہریک دانان

لہ گوفتاری زمان “ئہو وتہو گوفتارانہن کہیہ کسان کردنی تیدا بہدی دہکریت لہ نیوان پہرہ رگارو

دروسکراوہ کانیدا . وہک ئہو وتہیہ کہ دہلین . خوا حہزکات توش حہزکہیت ! وہ شیرکی لہ ہریہک لہ

نیہتی دلؤ وتہی زمان کردہوہی لاشہ دا پروودہ دات . بہم شیوہیہی خوارہوہ :

(أ) شیرک لہ نیہت ومہ بہستہ ون و نادیارو شاراوہکانی دل (الشرك في الإيرادات الخفية) :

وہک :

۱ - پیاو پیشچاوی خہک (الریاء) . واتہ : لہ خوا پہرستندا مہ بہستت تہنہا خوا نہ بیت بہ لکو

مہ بہستت پیش چاوی خہ لکیش بیت بؤئوہی لای ئہوان بہ گرنگ و مہزن دابنرییت و ریزت لیبگریت .

(*) لہ گوفتاری ریگی پاست ژمارہ (۲) و ہر گراوہ بہدہستکاری یہ کی کہ مہوہ . لہ نویسی (خالد أحمد).

۲ - به گوى دادانى خه لك (التسميع) . واته : له وته كاندا مه به ستت نه وه بيٽ خه لكى گوى بيستت بن كه تو چه ند باش و چا كيت . له چه ديسدا هاتوه (ان أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر . قالوا وما الشرك الأصغر ؟ قال الرياء . يقول الله عز وجل لأصحاب ذلك يوم القيامة إذا جازى الناس اذهبوا إلى الذين كنتم تراؤون في الدنيا فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟) (۱۱۰) .

واته : پينغه مبه ر (ﷺ) فه رموى : به راستى ترسناك ترينى نه وه مه ترسيان نهى كه له سه ر ئيوه مه يه شيركى بچوكه دواى نه وه هاوه لان فه رمويان : شيركى بچوك چى يه ؟ فه رموى : (الرياء) بريتى يه له پيايى و پيش چاوى كردنى خه لكى . واته له نويزو په رستندا بوخوا زياتر بيرازينيتته وه و به ته واوى ده ريخه يت كاتيك يه كيك سه يرت ده كات بوئه وهى له پيش چاوى نه وكه سه به عه بدىكى باش ده ركه ويت و ريزى تاييه تت بگيريت !! وه پينغه مبه ر (ﷺ) فه رموى : خواى گه وره له پوژى دواييدا كاتيك پاداشتى خه لكى دايه وه به رپا كاران ده فه رمويٽ ئيوه بو وه رگرتنه وهى پاداشتى كرده وه كانتان - كه رپايتان تيٽا كرده - برؤن بو لاي نه وه كه سانهى كه پيش چاوى نه وانتان ده كرد له دونياداو مه رايتان بو ده كردن . بزنانن هيچ پاداشتيكتان ده ست ده كه ويت لاي نه وان ؟!

وه (سومعه) نه وه ش ده گريٽه وه كه تو كرده وه كه ت بشاريته وه له خه لكى له كاتى كردنيدا بو نه وهى ته نها خودا لى ناگادار بيٽ به لام دوايى له لاي خه لكى باسى بكه يت بو نه وه عيباده تى تو ببيستن ، وه هه ردوو سيفه تى ربايى وسومعه (واته پيش چاوكردن و به رگوى خستن) . سيفه تى خراپن و له بنه رته داهى مونافيقه كانن . وه هه ركه سى نه م سيفه تانهى ببيٽ له دونيا نه وه له وان هيه له دونيا تاما وه يه كه به مه به ستى خوى بگات واته خه لكى به پياويكى باش بيبينن و ناو بانگى ببيستن . به لام زورى پى ناچيٽ خواى گه وره په رده له سه ر نيته ناپا كه كهى هه لده ماليت وله پيش چاوى خه لكى سووك ده بيٽ . وه له دواپوژيشدا به يه كجارى خوداى گه وره سووك و ريسواى ده كات له پيش چاوى خه لكى به ناشكرا له و پوژدها كه نه ينى و پارونياز ه شاراوه كانى ناو سنگ و دل ه كان دهرده خرين و ناشكرا ده بن . وه ك خوداى گه وره ده فه رمويٽ :

﴿يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ﴾ (۱۱۱). وه له نايه تيكي ديكه دا ده فه رمويٽ : ﴿ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴾ (۱۱۲)

(۱۱۰) السلسلة الصحيحة (۹۵۱).

(۱۱۱) سورة الطارق ، آية ۹ .

(۱۱۲) سورة العاديات ، آية ۱۰ .

ۋە لە ھەدىسا ھاتوۋە كە پېغەمبەر (ﷺ) فەرموۋىتتى : (من يرأى يرأى الله به ومن يسمع يسمع الله به) (۱۱۳) .
 ۋە لە رېۋايەتتىكى تردا دەفەرموۋىت : (ما من عبد يقوم في الدنيا مقام سمعة ورياء إلا سمع الله به على رؤوس الخلائق يوم القيامة) (۱۱۴) .

ۋاتە : ھەر كەسى رېيائى لە كوردە ۋە كانىدا بىكات لە دونيا ۋە باسيان بىكات لاي خەلكى بۆ ئوھى پلەي بەرز بېتتە ۋە لاي خەلكى و رېزى لى بگرن ۋە پياۋيىكى باش دابنىن . ئوھ لە رۆژى دوايىدا خوداى گەورە لە پېش چاۋى خەلكى سووك و ريسواى دەكات و خەلكىش ھەۋالى سووك كرانى دەبىستەن بە ۋىستى خوا .
 پەروەردگار داۋا لە تۆ دەكەم بمانپارېزىت لە سومعە و رېيائى . ۋە ئىخلاسمان پى بېخىت .

(ب) شىرك ئەۋتە كانى زماندا (الشرك في أقوال اللسان) :

ئەم جۆرە شىيان نمونەيان زۆرە لە ژيانى پۆژانە ماندا ، ۋەك :

- ۱ - سوۋىندخواردن بە غەيرى خودا بە مەرجىك بە مەبەستى ئوھ نەبىت كە ئو كەسەي يان ئو شتەي سوۋىندى پى خوارد گەورە مەزن و پىرۆز بىت ۋەكو "خودا" ئەگىنا دەبىتتە شىركى گەورە .
- ۲ - وتنى (أحكم الحاكمين) و (قاضي القضاة) (شاهنشاه) بە حاكمىك جگە لە خودا .
- ۳ - ناۋنان بە (عبدالنيبي) و (عبدالرسول) .
- ۴ - وتنى خودا بىهۋىت و تۆ بتهۋىت ! (ماشاء الله وشئت) ! يان (لەپەناى خوداۋ تۆدا) يان (لەسايەي خوداۋ تۆدا) ! يان (خوداۋ پېغەمبەر بتانپارېزىت) يان (بەناۋى خواۋ پېغەمبەر) ... ھتد .
 لەچەند فەرموۋدەيە كدا ھاتوۋە كە :

۱ - (عن قتيلة بنت صيفي امرأة من جهينة قالت إن حبرا جاء إلى النبي ﷺ فقال إنكم تشركون تقولون ما شاء الله وشئت وتقولون والكعبة ، فقال رسول الله ﷺ : قولوا ما شاء الله ثم شئت وقولوا ورب الكعبة) (۱۱۵) .

ۋاتە " ئافرەتتىكى جوھەينە كەناۋى (قوتەيلەي كچى صەفى يە) بوو (پەزاي خوداى لىبىت) وتى :
 زانا يەكى جولەكە ھاتە لاي پېغەمبەرى خودا ﷺ ۋە وتى : ئىۋە شەرىك ۋە ھاۋەل بۆخودا دادەنن ، دەلن :
 خودا بىهۋىت و تۆ بتهۋىت ، ۋە يان دەلن : خودا ھەزىكات و تۆش ھەزىكەيت ، ۋە دەلن : بەكەبە .

(۱۱۳) متفق عليه .

(۱۱۴) صحيح الترغيب والترهيب ، برقم (۲۸) .

(۱۱۵) السلسلة الصحيحة ، برقم ۱۳۶ .

وه پیغه مبهەر ﷺ فه رمووی : بلین : ئە گەر خودا حەزبکات لە پاشان تۆش حەزبکەیت ، وه بلین : سویند به پەرودەگاری که عبه "

٢ - (عن ابن عباس قال جاء رجل إلى النبي ﷺ فراجعه في بعض الكلام فقال ما شاء الله وشئت فقال رسول الله ﷺ أجمعني مع الله عدلا (وفي لفظ ندا) لا بل ما شاء الله وحده) (١١٦) .

واته " عبدالله ی کورپی عه باس (ﷺ) فه رمووی : پیاویک هاته لای پیغه مبهەر (ﷺ) وه هندی دوا له گه لیداو وتی : خودا حەزبکات و تۆش حەزبکەیت ، پیغه مبه ریش (ﷺ) پیی فه رموو : ئە وه تۆ منت کرده هاوهل و یه کسان و شه ریکی خودا !؟

نه خیر جاریکی تر وانە لئیت ، به لکو بلی ، گەر خودا حەزبکات به ته نها "

چونکه هه رشتیک خودا بیه ویت هه ر ئە وه ده بیئ " ئیمه بمانه ویت یان نه مانه ویت !!

که واته ئیمه شیایوی ئە وه نین ناومان بخیرته پال ناوی خودا ، یا خود بکریینه هاوهل و شه ریکی خودا.

(ج) شيرك له شیوازی کرده وه کانیدا (الشرك في هيئة الأعمال) :

نه مپش چه ند جوړیک له خو ده گریئ :

١ - رهش بینین به هندی شت ، یان به هندی کات و شوین (التشاؤم والتطير).

٢ - چوون بۆلای فال گره وه و باوه پ پیکردنی ، وه چوون بۆلای شوین هه لگر بو دۆزینه وه ی دز ، وه باوه پکردن به ساحیرو جادوکه رو فنجان و ئاوینه گره وه و به خت گره وه .

٣ - نوێژکردن بۆ خودا لای قه بری پیاوچاک و سوژده بردن بۆ خودا تیایدا ، وه خویندنه وه ی قورئان و عیباده تکردن به و نیه ته ی که لای قه بر عیباده ت باشتره .

٤ - ته به روک کردن به شوینه واری پیاوچاکان و ئاسه واری لاشه یان و جل و به رگیان له ژیاناندا یا خود له دوا ی مردنیشیان ، واته ئیعتیقاد بوون به بوونی به ره که ت و پیروزی و خیری زۆرو ده سته که وتی ئە و خیره له شوینه وارو لاشه ی پیاوچاکاندا ، ئە گه رچی باوه ریشی وابیئ به ره که ته و له خودا وه یه ، هه ر شیرکی بچووکه ، به لام گه ر باوه ری وابیئ که ته به روکه که له پیاوچاکه که وه یه نه که له خودا ئە و شیرکی گه وره ی ئە نه جامداوه .

٥ - تکا کردنی داهینراو (التوسل البدعی) : واته هه ولی خو نزیك کردنه وه له په زابوون و خو ش ویستنی

(١١٦) السلسلة الصحيحة ، برقم ١٣٩ .

خودا بەئەنجامدانى عىبادەت بۆخودا لەلای گۆرى پياوچاكان بەتايىبەت.

ياخود بلىيى : خودايە بۆخاترى ئەوان لىمان خۆش ببەو داوامان قبول بکە !

۶ - ھەلۋاسىنى (پەپۆ و موور و نالى ئازەل و چاوهزار و شتى خورافى لەم بابەتە) بۆ لادان و

نەھىشتنى چاوهزرا و ھەسادەت و زەرەر و زيان .

تايىبىنى : شىركى بچوك جۆرى وای ھەيە لەوانەيە بگاتە شىركى گەورە ، ئەو ھەش كاتىك كە بىروباوهرى

دلى لەگەلدا بوو وەكو شىركى گەورە ، بۆنمونه :

أ - سويندخوردن بەغەيرى خودا شىركى بچوكە ، بەلام سويند پىخوراوە لەدەلدا بەگەورە دانراو كرا

بەھاوول و شەرىكى خودا ئەوا لەو كاتەدا دەبىتە شىركى گەورە .

ب - پيش چاوى (الرىاء) شىركى بچوكە ، بەلام ئەگەر لەبونى ئيمان بەخودا پىايى ھەبىت ، واتە

ئيمان ھىنانەكەى بەخودا تەنھا لەبەر خودا نەبىت بەلكى لەبەر ئەو ھەبىت كە خەلكى موسولمان بە موسولمانى

بزانن ئەوا شىركى گەورەيە و ئاكارى مونافىقەكانە .

ج - لەدەستكردنى جۆرە ئەلقەيەكى زىو يان ھەرچى شتىك بىت ياخود پەپۆيەك بىت بەمەبەستى

ئەو ھەي كە تايىبەتە بەچاوهزار و ھەسادەت ياخود نەخۆشى ، ئەگەر مەبەستى ئەو ھەبىت كە ئەو شتە تەنھا

سەبەبى خۆپارىزى يە لە شتانە ئەوا ئەو كاتە شىركى بچوكە ، بەلام لەبەرامبەردا ئەگەر لەدلىشەو ھەبىت پىرواى

وابوو كە خوداى ئەو ئەلقەيە دەبىتە ھۆى لادانى نەخۆشى و ھەسادەت نەك تەنھا سەبەبە ئەوا ئەو كاتە

شىركى گەورەى ئەنجامداو .

د - ئىعتىقاد بوون بەئەستىرە بۆ باران بارىن ، واتە بىروباوهرى وابىت كەوا ئەستىرە سەبەبىكە

لەسەبەبەكانى باران بارىن ئەوا شىركى بچوكە ، بەلام ئەگەر لەدەلەو ھەبىت ئىعتىقادى كە ئەستىرەكان باران

دەبارىنن ئەوا شىركى گەورەيە .

ھوكمى شىركى بچوك :

ھەركەسىك لەھەردوو جۆرەكەى شىرك كە (گەورە و بچوكە) پزگارى بوو ئەوا بەھەشتى مسۆگەر

كردوو ھەبەزلى خودا .

و ھەركەسىك شىركى گەورەى بووبىت و لەسەرى مردبىت پيش تەوبە كردن ، ئەوا دۆزەخى بۆ

مسۆگەرە بەعەدل و دادپەرەرى خودا .

وہ ہرکہ سیئک لہ شیرکی گہورہ پزگاری بیٹ و تووشی ہندی لہ شیرکی بچوک بوبیٹ ، بہ لآم کردہ وہ چاکہ کانی زیاتربییٹ لہ خراپہ کانی ئہوا دہ چیتہ بہ ہشتہ وہ بہ یارمہ تی خودا .

وہ ہرکہ سیئک لہ شیرکی گہورہ پزگاری بوو بہ لآم شیرکی بچوکی ئہ جامدا تاوہ کو تاوانہ کانی زیاتر بوو لہ چاکہ کانی ئہوا دہ چیتہ دوزہ خہ وہ پہنا بہ خودا .

جیاوازی لہ نیوان	
شیرکی بچوک	شیرکی گہورہ
<p>۱ - لہ گوناہہ گہورہ کانہ و تہ واویٹی تہ وحید ناہیلٹیٹ ، بہ لآم مروؤ پیئی لہ دین ناچیتہ دہرہ وہ .</p> <p>۲ - تہ نہا ئہ و کردہ وہ ہلدہ وہ شینیتہ وہ کہ زال بووہ تیایدا</p>	<p>۱ - تہ وحیدو یہ کتا پہ رستی خودا لہ بنہرہ تہ وہ ناہیلٹیٹ و مروؤ پیئی لہ دین دہ چیتہ دہرہ وہ .</p> <p>۲ - ہہ موو کردہ وہ کانی مروؤ ہلدہ وہ شینیتہ وہ و مروؤ ہیچ کردہ وہ یہ کی چاکی بو نامینیتہ وہ .</p>
<p>۳ - سزای بہردہ وامی دوزہ خ بوخواوہ نہ کہی دابین ناکات ، بہ لکو ہوی چونہ ناو دوزہ خہ و ئہ گہر خودا بیہ ویٹ دہ یخاتہ ناو دوزہ خ و ئہ گہریش بیہ ویٹ ئہوا لیئی خوش دہ بیٹ .</p>	<p>۳ - خاوہ نہ کہی بہ ہہ تا ہہ تابی لہ دوزہ خدا دہ مینیتہ وہ و بہ ہشت لہ سہری حہرام دہ بیٹ .</p>
<p>۴ - لیخوش بوون لہ و جوڑہ لہ ڈیر ویست و مہ شیئہ تی خودایہ و مہ جالی لیبور دنی ہہ یہ .</p>	<p>۴ - گہر خاوہ نہ کہی تہ وہ یہی لہ سہر نہ کات پیش مردنی ، ئہوا بہ ہیچ شیوہ یہ ک خودا لیئی خوش نابیٹ .</p>
<p>۵ - خوین و مالی خاوہ نہ کی پاریزراو دہ بیٹ ، دہ بیٹہ خوہ نہ کہی بہ موسولمان دہ ژمیردریٹ ، بہ لآم موسولمانیکی تاوانبارو کہ م باوہرہ .</p>	<p>۵ - خاوہ نہ کہی خوین و مالی حہ لال دہ بیٹ بہ ہوی شیرکی گہورہ وہ ، واتہ دروستہ ئیسلام خوینی برپریٹت وہ مالیشی بہ غنیمہ بیات ، چونکہ لہ موسلمان ناژمیردریٹ ، بویہ بہ ہیچ شیوہ یہ ک پاریزراو نابیٹ .</p>

دوا وته :

سوپاس بوخودا که دواى ماوه یه کی زور کاتی پی به خشم بو ئه وهی بتوانم ئه م نامیلکه بچوکه پیشکش به برا لاوه کانم و خوشکه به پیره کانم بکه م ، گومانی تیدا نیه که ئه م کاره ی پی هه لساوم شتی زور له خو ده گریت به لام بو ئه وهی بتوانین زیاتر و زیاتر خزمهت به چینی لاوان بکهین هه ولی ئه وه م داوه باشتین شتیان بو بخره مه روو ، که ئه ویش یه کتاپه رستی خودای گه وره یه ، بو یه داوا له پهروه ردگاری زهوی و ئاسمانه کان ده که م که ئه گه ر له م نوسینه مدا پیکامه ئه وا پله ی من و ئه وانه ش به رزیکاته وه که ماندوو ده بن بو گه یاندنی ئه م ئاینه پیروژه ، به لام ئه گه ر نه مپیکاوه ، ئه وا هه ر خو ی ده توانیت لیم خو ش بیت جگه له ئه و هیچ پهروه ردگاریکی دیکه نیه داواى لیخوشبوونی لیبکه م ، وه دلنیاتان ده که مه وه که دوژمنانی ئه م ئاینه پیروژه له هه موو شوینیکی ئه م جیهانه هه رده م له هه ولی ئه وه دان که یه که م شت که یه کتاپه رستی خودای گه وره یه نه یه یلن و خه لکی توشی شیرک و گومرایی بکه ن ، که ئه و کاره یان کرد ئیدی هه موو پایه کانی دیکه ی ئیسلام ده روخی و ئه م ئاینه هیچ سو دیک به خاوه نه که ی ناگه یه نیت گه ر یه کتاپه رستی تیدا نه بوو ، تکاشم له به ریزتان ئه وه یه له هه موو کاتیکدا که ده ژین خو تان و مال و مندال و په فیه دلسوزه کانتان فییری یه کتاپه رستی خودا بکه ن ، ئه گینا هه رکه سیک یه کتاپه رستی ته وا نه بوو ئه وا هیچ کرده وه یه کی لی وهر ناگری و به هه تا هه تایی له دوزه خدا ده مینیته وه خودا په نامان بدات ، وه هه رده م له دوعای خیر له کاته گرنگه کاندایه شمان مه که ن ، (ان شاء الله)

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه وسلم أجمعين

به پشتیوانی خوی گه وره کو تایی پی هات

سہرچا و ہکان :

- ۱ - العقیدة الصحيحة وما يضادها . نوسینی (الشیخ عبدالعزیز بن عبداللہ بن باز)
- ۲ - عقیدة أهل السنة والجماعة ، نوسینی (الشیخ محمد بن صالح العثیمین)
- ۳ - عقیدة التوحید . نوسینی (الشیخ د. صالح بن فوزان بن عبداللہ آل فوزان)
- ۴ - بیروباوہ پت و ہر بگرہ لہ قورٹان و سوننہت ، نوسینی (محمد جمیل زینو) ، و ہر گیپانی (م . محمد عبدالرحمن) .
- ۵ - کورتہی بیروباوہ پی راست لہ قورٹان و فہرموودہ راستہ کاندہ ، نوسینی (محمد جمیل زینو) ، و ہر گیپانی (یوسف پہ شید) .
- ۶ - پوناکی یہ کخوایہ رستی و تاریکیہ کانی ہا و ہل بریاردان بو خودای گہ ورہ لہ ژیر بہ لگہی قورٹان و سوننہتدا ، نوسینی (سعید بن علی بن وہف القحطانی) ، و ہر گیپانی (م . شاخوان جواد أحمد) .
- ۷ - سہرہ تای یہ کخوایہ رستی نہی بانگہ و ازخووانی ئیسلام ، نوسینی (الشیخ محمد ناصرالدین الألبانی) ، و ہر گیپانی (د - ہیوا نجم الدین حیدر) .
- ۸ - گوٹاری ریگی راست ژمارہ (یہک و دوو و سی) و ژمارہ کانی تر .
- ۹ - نوسینہ کانی (ماموستا خلیل ئەحمەد) لہ مالپہری بہ ہشت : (www.ba8.org) .
لہ گہل چہ ندین نوسین و بلاوکر اوہی تر لہ سایتہ ئینتہ رنیتہ کان .

=====

مالپہری بہ ہشت

www.ba8.org